Ára: 24 Ft

ötlet videó magazin

POLIMER

VHS

video kazetta

A videokazetták kétórás (E-120) és háromórás (E-180) játékidővel készülnek. Kívánság szerint azonban rövidebb, akár 10 perces játékidővel is megrendelhető.

Kedves Olvasó!

Mit is állított még a hetvenes években Douglas Davis, a videóművészet nagy fenegyereke, hírhedt tételeinek egyikében?

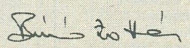
„No video, no video, no video,
Ellene annyi, mint mellette."

S lám: úgy is lett. Még harminc éve sincs, hogy felröppent az első szputnyik, húsz esztendeje sem, hogy élőben jött videóközvetítés a Holdról, s éppen tíz éve lett több tévékészülék, mint telefon, vagy gépkocsi az egész világon. A számítógép mellett a videó a kor legjellemzőbb terméke. Naponta hallhatunk a legújabb képmagnó-, kamera-, televíziófejlesztésekről; az új cikkek megjelenésével (külföldön) egyre lejjebb szoruló árakról; a kibontakozó önálló videóművészeti ágakról.

Képmagnó segítségével a néző megszűnik pusztán egyoldalú befogadónak lenni: számítógéppel vagy kamerával összekapcsolva készülékét, alkotóvá válhat, s családja vagy önmaga tűnhet fel azon a képernyőn, melyen az imént még a tv-híradó politikusai látszottak. Kábeltelevízióval — amint az már hazánkban, s szerte a világon is bebizonyosodik — egyenesen a lakóhelyi demokrácia eszköze lehet a videó: általa az állampolgár közvetlenül értesülhet lakóhelye, környezete ügyeiről. S nemcsak értesülhet: még adás közben telefonon odaszólhat, vagy begyalogolhat az öt percre lévő stúdióba, ha vitatkozni akar a képviselőivel vagy a helyi vezetőkkel.

Hogy mennyire nem pusztán technikai eszköz a videó, arról Douglas Davis könyvében (The End of Video: White Vapor) szól egy egyszerű történet egy kisvárosi kábeltévé-adóállomásról. Az adó egy idősödő férfié, aki „úgy üzemelteti, mint egy családi fűszerüzletet vagy benzinkutat". Egy napon fáradtan elfelejti kikapcsolni a berendezéseket, leül magányos kamerája elé, s nem tudja, hogy mit tegyen. Aztán úgy dönt, rendet tesz a fiókjaiban. Kipakol mindent, kotorászik a holmijai között, régi fényképek, üzenetek akadnak a kezébe félig elfelejtett barátokról, szeretőkről . . . Miközben ő múltján mélázik, a városka lakói, akik javarészt elszenderedtek a tévé előtt, arra ébrednek, hogy a képernyőn egy fáradt férfi, olyan mint ők, kopott asztal előtt ül, s a fiókokból rakodik elő. Tetszik nekik a dolog, felhívják barátaikat, s a kisvárosban gyorsan terjed a hír.

Nyolc órán át, hajnalig ő volt a műsor. Az ember, amint felfedezi régi önmagát. Talán a szórakozás, a felnőttjáték mellett egyszer ebben is segíthet bennünket ez a készülék.

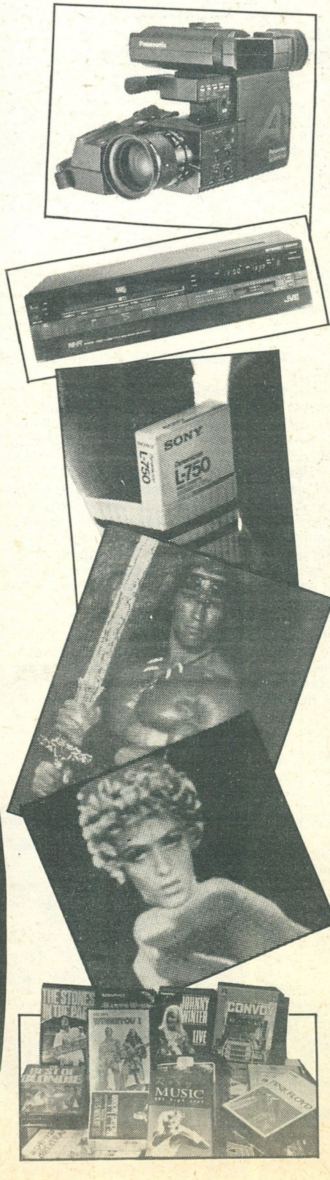
Az Ötlet hetilap magazinja
Felelős szerkesztő: ERDŐS ÁKOS
Szerkesztő: BÍRÓ ZOLTÁN
Tervező szerkesztő: KERÉK ANTAL
Szerkesztőség: Budapest XIII., Jász utca 103—105.
Levélcím: Budapest 1986
Telefon: 203-803, 203-804
Telex: 22-7363

Kiadja az Ifjúsági Lap- és Könyvkiadó Vállalat
Felelős kiadó: *dr. Petrus György* igazgató
Kiadóhivatal, Budapest VI., Révay u. 16.

Szikra Lapnyomda, Budapest, (85—3535)
Felelős vezető: *Csöndes Zoltán* vezérigazgató
Terjeszti a Magyar Posta

Illusztrációk: *Kaiser Ottó*
Fotók: *Geszti Anna*

ötlet videó magazin

Lesz hazai videókamera!

A SERIES

Bármilyen hihetetlen, de igaz — a hazai videósok nem lesznek többé kiszolgáltatva az alkalmi lehetőségeket meglovagoló magán- és állami bizományi kereskedelem szeszélyeinek: ha minden igaz, várhatóan rövidesen üzletekbe kerül ötszáz darab jó minőségű, egycsöves amatőr videókamera.

A szóban forgó darab a japán Panasonic cég A 1 (teljes nevén WVP—A 1) típusú kamerája. Van egy komolyabb testvére is, az A 2 nevű, amely mindössze annyiban különbözik tőle, hogy autofókuszos élességállítású és kétféle betűmérettel, többféle színben tud feliratozni a képre. Ezek nélkül azonban jól megvan minden amatőr — a hivatásos használókról nem is szólva.

A kamerában találhatunk néhány figyelemre méltó újítást, melyek közül kitűnik az újszerű precíziós optikai szűrőkonstrukció, amely a színjelek és a világosságjelek jobb szétválasztását és így jobb képminőséget eredményez. Az alkalmazott új fejlesztésű felvevőcső neve Newicon és rendkívül érzékeny. Úgy reklámozzák, hogy mindössze hét (!) lux megvilágítás kell és már képet ad. Az optimális képhez azért jóval száz lux fölé kell menni a környezeti megvilágítással. Tény azonban, hogy a megszokottnál jóval érzékenyebb eszközzel van dolgunk.

Ergonómiai kialakítását csak dicsérni lehetne, amennyiben vállhoz lenne támasztható. A tervezői is így gondolták, ezért külön tartozékként kapható egy toldat, melyre szerelve vállra vehetjük egyébként kis méretű, jól kézbe illő kezelőszervekkel ellátott kameránkat. Súlya alig több egy kilónál, ami — tudjuk — nem egyértelműen előny, mert rosszabb a stabilitása, könnyen bemozdul.

Mivel az A 1-es kamera részletes ismertetésére később visszatérünk, most csak röviden tekintsük át főbb jellemzőit.

280 soros vízszintes bontás nem is olyan régen félprofi kamerák között is jónak számított, nem is beszélve a 45 decibeles jel-zaj viszonyról. Ezeket nem volt módunkban utánamérni, mert speciális műszerezettség szükséges hozzá, de a szubjektív képminőség imponáló módon alátámasztani látszik ezeket az adatokat. Az ajánlott megvilágítás 1400 lux. Ez az optimum és ettől lefele egyre romlik a kép minősége. (És bizony az a híres hét lux elég távol van az ezernégyszáztól.) A fényrekesz automatikus, de kézzel is rögzíthető, hogy ne húzzon utána, ha egy sötét képrészletről világosra svenkelünk vagy fordítva. Automatikus fehéregyensúly-állításról gondoskodtak, amely kézzel is szabályozható. Hatszoros zoom, 1,2 fényerővel, motoros mozgatással, az elektronikus kereső a szokásos indikátor funkciókkal stb. mind megtalálhatók. Ami még nem általános: a képmagnófelvételhez szükséges összes funkciója bal kézzel (a kamera bal oldalán) távvezérelhető, de ezt csak a szintén Panasonic gyártmányú NV 180 és NV 100 típusú hordozható képmagnókra garantálják. Egyébként értesüléseink szerint az NV 180-asból az A 1 típusú kamerával együtt szintén hazai forgalomba kerül jó néhány darab.

● Nagy hátránya minden videókamerának a filmkamerákhoz képest, hogy érzékenyek a „túlexpozícióra". A filmkameránál ez mindössze annyit jelent, hogy a túlexponált kockákat eldobhatjuk. A videókameránál esetleg a kamerát, de a felvevőcsövet mindenképpen el kell dobnunk, illetve ki kell cserélnünk és ez drága mulatság, mivel a cső a kamera lelke. A beexponálódott erős fényforrás képe ugyanis sötét árnyékként ott marad a képen, bárhová nézünk a kamerával. Ezért minden videókamerát kezelőnek nyomatékkal fel kell hívni a figyelmét, hogy kerülje a nagy fényerejű felületek képbe kerülését. Ilyen lehet egy sötét környezetben égő gyertya is. Ez ideig nemigen volt lehetőség hasonló körülmények között videófelvételeket készíteni amatőr eszközökkel. Az A 1-es kameránál is szembesültek ezzel a problémával és bizonyos védelmet dolgoztak ki a beégés ellen — ami azért figyelemre méltó, mert ugyanakkor megnövelték az érzékenységet is. Egy sereg ötletes áramköri megoldás biztosítja a kitűnő bontású, kis zajú képet.

Dupla

— a felezett

MITSUBISHI ELECTRIC

A videókép rögzítésének első próbálkozásainál nagy eredménynek számított, ha néhányszor tízperces képanyagot zavaroktól mentesen rögzíteni tudtak — természetesen fekete-fehérben. Az első kommercionális használatra készült — ugyancsak fekete-fehér — képmagnók játékideje sem haladta meg az egy órát. A félprofesszionálisnak nevezett U-matic rendszer videókazettája mind a mai napig csak egy óra felvételt tud tárolni.

A hetvenes években megjelent kis formátumok elsősorban annak köszönhették népszerűségüket és gyors elterjedésüket, hogy a professzionális és félprofesszionális formátumokkal szemben sokkal takarékosabban bánnak a videószalaggal. Először is keskenyebb a szalag: az U-matic rendszernél háromnegyed hüvelyk, a Betamax, VHS és Grundig képmagnókazettáknál azonban csak fél hüvelyk (12,7 mm). A másik tényező a szalag haladási sebessége. Mint ismeretes, a képmagnóknál a szalagsebesség nincs direkt összefüggésben a képminőséggel: a forgó videófej és a szalag relatív sebessége a döntő. És mivel a fejdob fordulatszáma a képváltási frekvenciához kötött (25 Hz), könnyen belátható, hogy a fejdob átmérője van a legszorosabb kapcsolatban a videófej és a szalag relatív sebességével és ezen keresztül a képminőséggel. A korábbi rendszerek azért alkalmaztak nagyobb szalagsebességet, mert egyrészt szélesebb nyomon (track) rögzítették a szalagon a képinformációt, másrészt biztonsági elválasztó sávot hagytak az egyes track-ek között. Mindhárom kisformátum azzal tudta a szalagon az információsűrűséget többszörösére növelni, hogy megszüntették az elválasztósávot. Ezt bizonyos új áramköri megoldások és rögzítési módok tették lehetővé. Nyilvánvaló, hogy így a szalagsebesség is lecsökkent, vagyis ugyanolyan hosszú szalagra több anyagot rögzíthetünk. Azt gondolhatnánk, hogy ezzel végsőkig kihasználtuk videószalagunkat. Szó sincs róla! Ugyanis a szalagon lévő nyom szélessége is

vagy semmi?

Mitsubishi

lecsökkenthető. Éltek is ezzel a lehetőséggel.

A szalagsebesség felezése, vagyis a kétszeres játékidő biztosítása impozáns újítás, ezért azt választották. Amit cserébe adni kell: valamivel gyengébb képminőség — hiszen körülbelül feleannyi jel jut a fejekre visszajátszáskor, mint normál sebességnél. Ehhez persze két további, keskeny videófejet kellett a fejdobba szerelni. Így jöttek létre a négyfejes, felezett szalagsebességű, dupla játékidejű képmagnók.

Mivel a VHS képminősége nem minden igényt kielégítő — és mivel sok felhasználó rá-adásul másolni, szerkeszteni is kívánja VHS-ben felvett anyagát —, megjelent egy másik törekvés, amely a szalagsebességet kívánta növelni.

Megduplázni a szalagsebességet ugyanolyan egyszerű technikai (áramköri) beavatkozás, mint a felezés. Mit nyerünk ezzel? Valamivel jobb képminőséget, ami szemre talán kevésbé feltűnő, viszont sokkal „stabilabb" lesz a lejátszás, illetve a felvétel képminősége — s így alkalmasabb másolásra, szerkesztésre. De erre egy más alkalommal térünk vissza, mivel ezúttal egy olyan gépet mutatunk be, amely a felezett sebességű üzemmódot teszi lehetővé.

A képen látható Mitsubishi modell, a HS-330 G típusú készülék elegáns fellépését a ma már „kötelező" fronttöltésű megoldáson kívül az is biztosítja, hogy az alapfunkciókat végző kezelőszervek kivételével az összes többit diszkréten elrejtették: lehajtható előlap takarja őket. Asztali készülékről lévén szó, beleépítették a tizenhat program tárolására alkalmas tuneregységet és a két hétre, nyolc eseményre programozható timert. A gép PAL, valamint NDK-rendszerű SECAM (5,5 MHz kép-hang távolság) videójelet tud felvenni és lejátszani. Négyórás, E 240 jelű kazettára a felezett sebességű üzemben nyolcórányi (!) videóanyagot tud felvenni.

Ez a készülék még nem hi-fi minőségben rögzíti a hangot (utódja már igen), ezért Dolby B rendszerű zajcsökkentő áramkör szolgál a hangminőség megjavítására, ami különösen a felezett sebességű üzemnél indokolt, hiszen itt a szalagsebesség mindössze 1,17 cm/s! A specifikáció szerint a hangátviteli sáv 70 Hz—8000 Hz a —10 decibeles pontokra vonatkoztatva, ami egy becsületesen megadott adat (nem mértünk utána). A hang jel/zaj viszonya jobb, mint 40 dB, zajcsökkentővel 46 dB, de nem adják meg, hogy milyen szalagra. A két hangcsatorna sztereóként vagy egymástól függetlenül is használható.

A képminőség specifikációja 240 soros vízszintes felbontást ígér 40 decibel jel/zaj viszony mellett, ami kiváló képminőséget sejtet. A felezett sebességű üzemmódban nyilván „nem ilyen szép a menyasszony". Felmerül a kérdés, hogy mi értelme van a kétszeres játékidőnek, ha a VHS képminősége amúgy sem a legkiválóbb?

Az első szempont a szalagtakarékosság. Egy perc műsor felvételéhez hazai áron körülbelül 4,40 Ft értékű szalagot használunk fel, ez egyórányi anyagnál 260 Ft körül van. Amennyiben a sebességet felezzük, ez a költség is felére csökken, ami ezért „nem semmi".

A hosszú idejű műsorok előre programozott felvétele a másik, ami a hosszabb játékidő mellett szól. Tudni kell azonban, hogy a felezett sebességű üzem képminősége nem teszi lehetővé sem a minőségi másolást, sem az anyag utólagos megszerkesztését (editálását), mivel tulajdonképpen ez is másolás. Így ez a felhasználás egy szerényebb igényeket kielégítő archiválást jelent. Vannak olyan régi, fekete-fehérben készült filmek és videoanyagok, amelyek nem professzionális célú megőrzésére ez a hosszított játékidő ideális megoldás lehet.

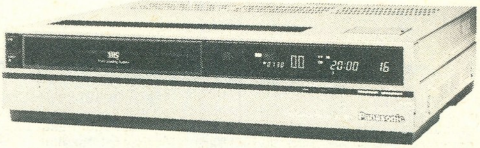
Aztán ott van az oktatásnak az a formája, ahol egy adott szituációt felveszünk, elemezzük, majd letöröljük (pl. mozgáselemzés, szerepjáték, stb.). Ilyen esetekben a fekete-fehér felvétel is megfelel.

Végül, de nem utolsósorban: a hi-fi hangfelvétel — amely a felezett sebességű gépeknél is adott és még „bőven" hi-fi, ideális eszköze lehet egy ilyen képmagnó, amely ráadásul a produkció vizuális élményét, atmoszféráját is megörökíti. Hogy is történik ez? A képmagnó forgó fejdobjába a videófejek elé beépítenek még két fejet, amelyek felvételkor felveszik a hangot. Tudvalevőleg a hallható hangok frekvenciatartománya nem haladja meg a húsz kilohertzet, a modulált, illetve transzponált videójel frekvenciasávja viszont jóval efölött van, így szűrők segítségével jól szétválasztható. Ezt azzal is segítik, hogy a videó- és hangfejek rését egymáshoz képest elforgatják. Tehát ugyanarra a sávra gond nélkül vehetünk fel videó- és hangjeleket. A relatív fej-szalag sebesség azonban, ami a videóhoz szükséges, így egyszeriben a hangfelvétel céljára is rendelkezésre bocsáttatik. Ez pedig 5 m/s körül van, amely jóval meghaladja a hangtechnikában ismert legnagyobb szalagsebességet is. Igaz, hogy a sáv rendkívül keskeny, s ha erről a fej lecsúszik, a felvétel bezajosodik — de erre már a videósáv felvételnél gondoltak. Az a szervórendszer, ami a videófejek track-en tartásáról gondoskodik, egyúttal a hangfejek megfelelő helyzetét is biztosítja.

Ezek után értelmetlennek tűnik a hangtechnika fejlesztőinek az a törekvése, hogy a kompakt hangkazettás rendszerekkel hi-fi minőségű rögzítést érjenek el. Egyébként számoljunk csak egy keveset! Egy jobb kazettás deck ára mintegy tizenötezer forint, ami már-már összemérhető egy képmagnó árával. (Igaz, hogy a hi-fi VHS gépek valamivel drágábbak, mint a normál készülékek, de az árak csökkenése már ma is jól megfigyelhető.) Egy jobb, órás, metallszalagos kazetta legalább 200 forint, három hangórányi felvétel szalagköltsége tehát körülbelül 600 forint. Ugyanakkor egy háromórás videókazetta ára 800 forint alatt van. Az árkülönbség nem nagy, ha figyelembe vesszük a hi-fi VHS valóban hi-fi hangminőségét. — És mellesleg a hang felett ott a kép, színesben! Úgy tűnik, hogy ez a képrögzítés műszaki megoldásait meglovagoló hangfelvételi technika máról holnapra elavulttá teszi a klasszikus hangrögzítési eljárásokat.

Állókép, gyorskeresés stb. ma már közönséges szolgáltatások minden asztali gépen, így ez a készülék sem nélkülözi őket. A megbízhatóságáról híres Mitsubishi nem kevesebb, mint hat motort épített a gépbe, így súlya 8,7 kg, mégis annyit fogyaszt, mint egy villanylámpa (50 watt)! . . .

Koc-koc-kockázó Panasonic

Ezt a csinos darabot azért ajánljuk különös gonddal olvasóink figyelmébe, mert kósza hírek szerint kapható lesz bizonyos mennyiség belőle a hazai áruházakban. Ára várhatóan alig különbözik a Videoton—Akai VS—3 típusétól, képminőségében, stabilitásában és szolgáltatásaiban azonban felülmúlja azt.

Külsejét tekintve alig lehet „előkelőbbet" elképzelni, mivel mindössze hat gomb látható, ami csak fokozza kíváncsiságunkat a készülék képességei iránt. Nem is nagyon van szükség gombok nyomogatására a készülék előtt görnyedve, mert csaknem az öszszes funkció irányítását rábízták a távvezérlőre.

Az első meglepetés: ez a gép kétsebességes. Felezett sebességgel is dolgozik, vagyis egy négyórás VHS-kazettára a kisebb szalagsebességnél — ami 1,17 cm/s — nyolcórányi anyagot képes felvenni. Mielőtt vérmes reményeink támadnának ezzel kapcsolatban, ismét gyorsan szögezzük le: ez a képminőség azért „nem az igazi". Nagy, sötét képfelületeken bizony jól látható a zaj, és a kontúrok főleg függőleges irányban bizonytalanabbak. Magyarul: ezt a minőséget másolni nem illik. Arra való, hogy jó minőségű anyagot felvegyünk és archiváljunk, pl. tévéadásból vagy netán saját (jól beállított, kellően megvilágított körülmények között dolgozó!) kamerával. Ez a típus sajnos nem rögzíti hi-fi minőségben a hangot, így a közönséges VHS-minőségre vagyunk utalva, ami a felezett sebességnél nem valami csillogó. A hangfelvétel egycsatornás.

Nagy öröm viszont az, hogy a gép kockázni tud, tehát alkalmas igen pontos mozgáselemzésre. A PAUSE/STILL gomb megnyomására kimerevedik a kép. Ha durva zajcsíkot látunk a képernyőn, a STILL TRACKING CONTROL gomb lassú forgatásával és a PAUSE ismételt nyomkodásával minimalizálhatjuk a zajcsíkot. Ezek után, ha megnyomjuk a STILL ADVANCE gombot, egy képpel tovább lép a szalag. Folytonos nyomás mellett körülbelül 1/6 sebességgel lassítva nézhetjük a mozgást, de a képen a zajcsíkok megjelennek.

A kijelzőben a készülék valamennyi lényeges funkciójáról tájékoztatást kapunk.

Egyéb szolgáltatásaiban a gép hagyományos. Részletes ismertetésére és tesztelésére később visszatérünk.

Kicsi a monitor, de hasznos

JVC

Megint a JVC — mondhatja a Kedves Olvasó. De mit tegyünk? Tudomásul kell vennünk, hogy a Japán Viktor Társaság (Japanese Victor Company) először is élenjár a videótechnika fejlesztésében, másodszor megbízható, jó minőségű készülékekben realizálja annak eredményeit és harmadszor, de nem utolsósorban: árai a realitások talaján mozognak, sőt mondhatni, szerények.

Túl egyszerűnek tűnik az ábrán látható hosszú nevű színes, kisméretű, hordozható monitor (TM—22 EG/EK). Más szemmel néz rá, aki vett már fel videóanyagot úgy, hogy csak utólag, benn a stúdióban vagy otthon tudta megnézni, s kiderült, hogy a felvétel egy (vagy több) aprócska (vagy nagyobbacska) hiba miatt semmire nem használható. Tény, hogy nem hat a drámai vizuális élmény erejével az a kép, amit hathüvelykes (13 cm képátlójú) képcsövén láthatunk, de mindenképpen alkalmas a felvett anyag gyors, helyszíni ellenőrzésére. Ezt a többféle áramellátás biztosítja. A készülékbe helyezhető NB—PL típusú akkumulátor mindentől független telepes üzemet tesz lehetővé. A külső 12 voltos egyenáramú csatlakozáson keresztül, pl. gépkocsi akkumulátoráról működtethetjük. Végül hálózati tápegység van beépítve, amely 220 voltos hálózati használatra is alkalmassá teszi a készüléket. Teljesítményfelvétele ilyenkor 26 watt.

Tervezői jól végiggondolták a készülék használatát, mert a stúdiórendszerben való üzemet is szem előtt tartották. PAL- és SECAM-jelek fogadására alkalmas; a rendszerválasztó kapcsoló AUTO állásában magától kapcsol a megfelelő rendszerre a bejövő jeltől függően. A jelek útjának korrekt biztosítása érdekében lezárásokat építettek be a gépbe. Mivel ezek kikapcsolhatók, lehetőség van a monitor rendszerbe illesztésére, „felfűzésére". A japán nyolcpólusú csatlakozó mellett DIN-rendszerű hang- és BNC videócsatlakozókkal van ellátva, ezeket a felfűzés biztosítására duplikálták. Az előlapon egy gomb megnyomásával választhatunk a források közül.

Kezelőszervei közül nyomban feltűnik a TINT feliratú (színezet), amely PAL-rendszerű monitorokon ritkán található és a kép színárnyalatát lehet vele változtatni. Felvételkor gyakran elkövetett hiba, hogy a kamerán a fehéregyensúlyt egy rosszul — nem színhelyesen — „belőtt" monitor segítségével állítják be, ami az egész felvételt használhatatlanná teszi. Viszonylag egyszerűen lehet ez ellen védekezni, ahogy a JVC tervezői is tették: a kezelőszervek normál (középső) állásukban arretálnak, így ha valami miatt elcsavarjuk, egy mozdulattal visszaállíthatjuk gombjainkat hitelesített alaphelyzetükbe.

A berendezésnek hangfokozata is van. Egy kisméretű hangszóró segítségével a hangfelvétel helyszíni, durva kontrollját is elvégezhetjük.

Az in-line rendszerű képcső elegendő fényerőt biztosít ahhoz, hogy a képet akár szabadban, nappali fénynél is nézhesük. A készülék súlyos (ezek a nehéz, üvegből készült képcsövek . . .), több mint négy kiló, ami majdnem duplája a hordozható képmagnónak. Szerencsére ezt kevesebbet kell cipelni, mint a magnót, hiszen helyszíni felvételeknél a kamerabeállításon kívül csak a kontrollnál használjuk.

Kézbebigyó

JVC Világunk a szélsőséges méretek világa és egyre inkább azzá lesz — nem utolsósorban az elektronikai fejlődés következtében. Emlékszem, amikor a technikumi érettségi gyakorlati vizsgáján egy multivibrátort kellett megépíteni — természetesen elektroncsővel — mérete jókora szappanosdobozéhoz volt hasonló. Ma egy mokkacukornak megfelelő térfogatban százezernyi ilyen áramkör helyezhető el. Ez az elképesztő méretcsökkenés, amely ugyanakkor együtt járt az árak zuhanásával és a minőség, pontosság növekedésével is, olyan eszközök megvalósítását tette lehetővé, amelyekről húsz éve álmodni sem mertünk. Természetesen megint a videóról van szó.

Egy évvel ezelőtt Sopronban sétáló, láthatóan külföldi polgár kezében láttam meg ezt a kis videókamerát és a hozzá tartozó képmagnót. Nem állhattam meg, megszólítottam: — Entschuldigen Sie... Kiderült, Ausztráliában élő magyar fotós, aki hazalátogatása előtt nem sokkal vásárolta a felszerelést. Elmondta, hogy rendkívüli módon elégedett a készülék minőségével, ergonomikus kivitelével, egyszerű kezelésével. Kérdésemre, hogy nem kevés-e a mindössze félórányi műsoridő a kompakt VHS kazettán, azt válaszolta, hogy ideálisan illeszkedik az ő gyakorlatához. Ritkán készít félóránál hosszabb anyagot, és így külön tárolva sokkal rugalmasabban használhatja fel azokat. — Editálás? — Köszöni, nem él vele. A felvett anyagokat elteszi úgy, ahogy vannak. Megteheti, mert szakember, fotós: profi. Talán a gyermekeink már ezzel a technikával nőnek fel, és a képi kifejezés szabályait majd a beszéddel együtt sajátítják el.

Esztendeje jelent meg a JVC japán vállalat három, egy egységet alkotó készüléke PAL változatban: a GZ—S3 típusú kamera, a hozzá tartozó HR—C3 típusú képmagnóval — e kettőt egy kicsiny, mindössze háromcollos monitor egészíti ki, amely a TM—P3 névre hallgat. A képmagnó kis méreteivel tűnik ki. 182 mm széles, 75 mm magas és 203 mm hosszú, súlya teleppel 2,4 kg. Hol ebben a kazetta? — kérdezheti a videót már valaha is látott olvasó. Valóban, egy normális méretű VHS kazetta csakugyan nem fér bele a gépbe. Ez a készülék az úgynevezett VHS—C formátumban készíti a felvételt.

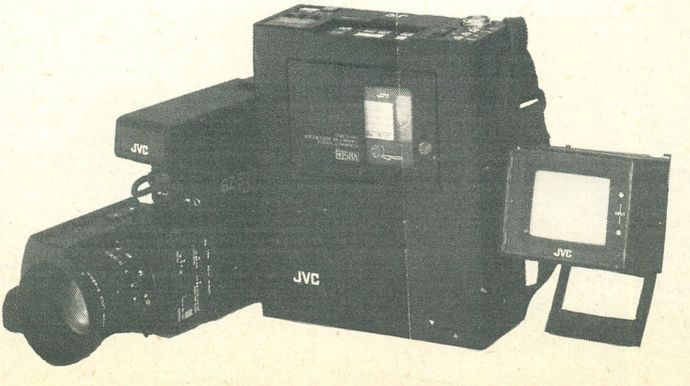
A VHS—C rendszer felvétele kompatibilis a VHS-sel, de a videókazetta felét amputálták, és így egy kompakt hangkazettához hasonló, de annál háromszor vastagabb kazettát kaptak, amibe félórányi műsorhoz elegendő videószalag fér. A normál VHS gépen való lejátszáshoz ezt a kazettát egy adapterbe kell helyezni, amely külsőre normális VHS kazettához hasonlít, és ezzel együtt lehet a gépbe betenni. Kissé komplikáltnak tűnik a dolog, de a valóságban nem ilyen bonyolult. A készülék adatai közt 43 decibel jel-zaj viszonyt adnak meg a képre korrekt mérésre hivatkozva — ami hihető, mert a képe tényleg szép. A felbontás 250 sor. A hang tekintetében meg kell elégednünk 40 dB jel-zaj viszonnyal és 70 Hz-től 10 kHz-ig terjedő frekvenciaátvitellel — ez utóbbinak érdemes lenne utánamérni. A képmagnó fogyasztása önmagában hat watt (!), kamerával együtt tizenhat watt. Természetesen mindent tud, amit nagyobb testvérei: felvételkor törésmentesen illeszti össze az egymás után következő részleteket (back-space editing). A hosszabb felvételi szünetekben tartalék (standby) állásba kapcsolható. Gyorskeresés háromszoros sebességgel lehetséges előre-hátra. Egy előre beállított ponthoz automatikusan odacsévél. Folyadékkristályos kijelzőjén megmutatja a hátralévő szalagidőt másodperc pontossággal. Minden funkciója távvezérelhető. Utólagos hangfelvételi lehetőség (dub) biztosított. Van benne RF-modulátor, ami közönséges tévékészülékhez való csatlakozását teszi lehetővé. A kép kimerevíthető stb. — de minek folytassuk? Csak még egyet: egy adapter segítségével a hozzá tartozó kamerával egybeépíthető és az egész egység vállra vehető. Ezt azért érdemes szóvá tenni, mert átmeneti megoldást jelent a videomovie felé. Legfőbb előnye abban van, hogy egy ésszerű súlyú egységet kapunk így, amely nem rezdül meg a legkisebb mozdulatra, és ezáltal minőségi operatőri munkát végezhetünk vele — a kamera adottságain belül.

A GZ—S3 videókamera valószínűleg kifordul minden profi operatőr kezéből, de valljuk meg az igazat: nem is nekik tervezték. Hasonlót lehetne mondani, mint amit a Citroën CV—6 tervezője mondott annak bemutatásakor: biciklinek azért elég jó. Mivel nem támasztható vállra, olyan, mint egy fényképezőgép, és bizony pár perc múlva remegni kezd a kezünkben, ha nem állványról dolgozunk vele, hiszen az 1,25 kg súly azért sokat nyom a latban (kézben). Félhüvelyk átmérőjű SMF Saticon felvevőcsöve az elektronikus áramkörök maximális erősítése mellett 30 lux megvilágításnál képet ad a katalógus szerint — de hogy milyet... ne próbáljuk ki, inkább világítsunk szépen 500 lux körül és az erősítést hagyjuk alaphelyzetben — a zajról majd az átírás vagy szerkesztés gondoskodik...

Zaj és felbontás tekintetében a kamera adatai egyébként igen jók, és ezt a szubjektív kiértékelése is megerősíti. A 270 soros felbontás és a 45 decibelnél jobb jel-zaj viszony nagyobb kamerának is becsületére válna. A fehérbalanszállítás nemcsak automatikusan, hanem manuálisan is lehetséges, ami azért előnyös, mert minimális gyakorlat megszerzése után kézzel jobban be lehet állítani, mint automatikusan, különösen kevert világítási viszonyok között. A kétféle színszűrő nem nyújt valami nagy választékot, mindössze „külső" és „belső" átlagos színhőmérséklet szerinti beállítást tesz lehetővé.

Az objektív 6:1 átfogású (48—8 mm fókusztávolságú), 1,2 fényerejű motoros zoom. Extrém közeli felvételek is készíthetők vele (makro). A fényrekesz állítása automatikus, de rögzíthető, sőt manuálisan is állítható. Mindez az igényes operatőri munka lehetőségét adja a kezünkbe.

Az egyhüvelykes elektronikus kereső nemcsak a kép beállítását és az elektronika durva ellenőrzését teszi lehetővé, hanem kijelzi a képmagnó és a kamera legfontosabb üzemállapotait (szünet, felvétel, kimerülő telep, fehéregyensúly, elégtelen megvilágítás, érzékenység, szűrő, szalag vége). A kereső levehető, és így különleges kameraállásokból is készíthetünk felvételt (padlószintről, sarokból stb.).

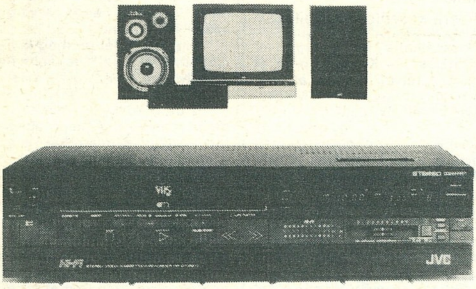
Újabb üröm hi-fi-rajongóknak

JVC A félprofesszionális videótechnika — pontosabban a helikális képmagnórendszerek — leggyengébb pontja eddig a képet kísérő hang felvétele volt. A szalag sebessége az ún. kis formátumú (U-matic, VHS, Betamax, 8 mm-es videó) rendszerekben ugyanis nagyon kicsi, ami lehetetlenné teszi jó minőségű kísérőhang felvételét. Egy ötlettel azonban — amely a helikális képmagnók konstrukciójából adódott — megtalálták a megoldást. Az újítás annyira bevált, hogy már a professzionális hangtechnika is megirigyelte.

Azért kellett a videótechnikában a forgó fejdobot kitalálni, mert csak ezzel a megoldással lehetett létrehozni a videójel rögzítéséhez szükséges fej és szalag közti nagy relatív sebességet. *Ez a sebesség körülbelül öt m/s, ami több mint százszorosa (!) a kompakt kazettás hangmagnók szalagsebességének (4,75 cm/s).* Az ötlet az volt, hogy a forgó fejdobba a videófejek mellé hangfejeket is beépítettek, és ezáltal akkora viszonylagos szalagsebességet értek el a fejhez viszonyítva, amilyet még *sohasem produkált a professzionális hangtechnika* sem.

Ezek után feltehetjük a kérdést: érdemes-e a csak hangot rögzítő magnetofonok fejlesztésére további energiákat pazarolni, amikor a képmagnók ilyen lehetőséget kínálnak? — A válasz egyértelmű: nem. Egyetlen négyórás VHS kazettán akár nyolcórai hi-fi sztereó hanganyagot tárolhatunk, ha felezett sebességű üzemben készítjük a felvételt — ami egy újabb lehetőség a műsoridő megduplázására. És tehetjük mindezt úgy, hogy a kép felvétele nem zavarja a hangfelvételt!

A megoldásban persze van néhány, szakemberek számára érdekes csemege, de most csak a végeredményt nézzük: 20 Hz és 20 kHz között egyenes frekvenciamenet (a fázismenet sem lehet rossz...); 80 dB-nél jobb jel-zaj viszony. A torzítás kisebb mint 0,8%, a

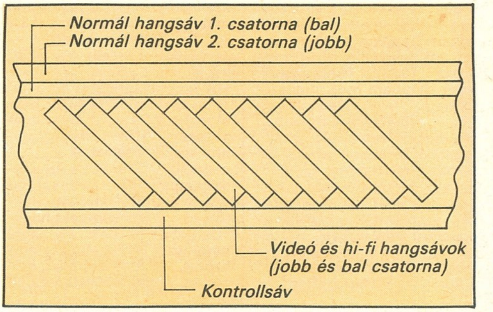

„nyávogás" kisebb 0,005% (WRMS), ami szinte hihetetlen adat. A csatornák közti áthallási csillapítás jobb, mint 60 dB. ... és közben ráadásul elfogadható színes képen láthatjuk az előadókat (hacsak le nem hunyjuk szemünket a zavartalan zenei élvezet végett).

A képen látható JVC gyártmányú HR—D725EG típusú hi-fi képmagnó által készített felvétel sávelrendezése az *1. ábrán* látható. A szalagon felül van két hagyományos technikával készült hangsáv. Ez önmagában is lehetővé tesz sztereó felvételt, de nem elfogadható minőségben. A szalag legnagyobb részét a forgó videófejek által készített ferde felvételi sávok foglalják el. Az új, forgó hangfejek ugyenezeken a sávokon készítik a kétcsatornás hi-fi hangfelvételt. Felmerül a kérdés, miért nem zavarja egymást a hang- és a videófelvétel, illetve miért nincs áthallás a két hangcsatorna között? A válasz az, hogy egyrészt eltérő az egyes videó- és hangfejek résének állása, másrészt különböző a kétféle jel frekvenciaspektruma, és ez lehetővé teszi, hogy visszajátszáskor kielégítő mértékben szét lehessen választani őket. A jelek frekvenciatartománybeli elhelyezkedését a *2. ábra* mutatja.

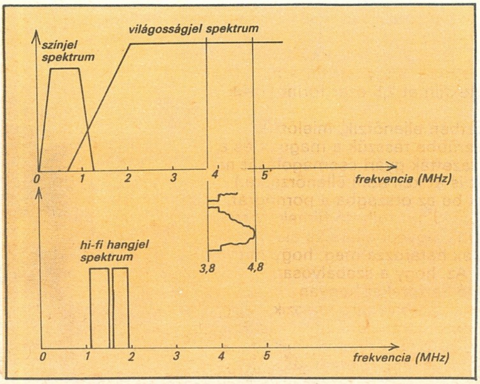
A szalag alján a stabil lejátszást biztosító kontrollsáv (tracksáv) található.

Ennél a készüléknél a leleményes konstruktőrök lehetővé tették azt is, hogy egy időben lehessen a készülékkel felvenni egy videóprogramot, melynek a hangját a szalag szélén levő sávokra rögzíti a készülék és ugyanakkor a forgó videófejek egy másik erősítőn keresztül hi-fi minőségű hangjelet kapjanak például az URH-rádióadásból. Így tehát egy videókazettán együtt lesz egy videóprogram és egy hangfelvétel — amelyek természetesen lejátszáskor egymástól függetlenül nézhetők, illetve hallgathatók. Az teljesen természetes, hogy a képanyag hi-fi kísérőhanggal együtt rögzíthető. A hangot ilyenkor a szalag szélén levő sávokra és a ferde sávokra is felveszi a gép.

1. ÁBRA

2. ÁBRA

Egyetlen hátránya, hogy a hi-fi hangfelvétel kezelése (keverés, vágás) a sajátos technika miatt bonyolultabb. Az amatőr, otthoni használatban azonban erre ritkán van igény.

Végül megjegyezzük, hogy a hi-fi képmagnók ára az NSZK-ban 2500-3000 márka körül van. A hazai bizományi ár 150 000 Ft körül mozog. E téren is várható az árak csökkenése, és ezzel párhuzamosan számítani lehet arra, hogy az eddig méregdrága kazettás hi-fi deckek is erősen leértékelődnek.

Vámon és réven

Nem árt tudni, hogy a videóvásárlásra készülőknek milyen vámszabályokra kell figyelniük, ha nem akarnak kínos helyzetbe kerülni hazatérésük után. Az első és legfontosabb tudnivaló: a készülék ára — még a legkedvezőbb alkalmi vásárlás esetén is — meghaladja a 25 ezer forintot, ezért behozatalához a Magyar Nemzeti Bank engedélye szükséges. Engedélyt azok kaphatnak, akik BC-számláról, OTP-devizaszámláról egyenlítik ki a berendezés árát, vagy ajándékba kapják külföldön. Ez utóbbi igazolására ajándékozólevélre van szükség, melyben mindkét fél (ajándékozó és ajándékozott) pontosan közli a saját személyi, valamint a szóban forgó berendezés és valamennyi tartozékának azonosító adatait. Az ajándékozólevelet hitelesíttetni kell a helyi elöljáróval, közjegyzővel vagy a rendőrség megbízottjával. Ha az ajándékozólevél formai vagy tartalmi hibák miatt nem megfelelő, az MNB utólag is elfogadja.
Ha a készülék tulajdonosa sem ajándékozólevéllel, sem BC- vagy OTP-devizaszámlával nem rendelkezik, az MNB szinte minden esetben megtagadja az engedély kiadását. Ez magyarán annyit tesz, hogy a vevőt kötelezik a videó és tartozékainak eladására, melyből 50 százalék a vámhivatalt, a maradék pedig az eladót illeti. (Csekély vigasz, hogy még ez esetben is jár a többletértékadó visszatérítése.) Ezt a szabályt különösen azoknak érdemes megszívlelni, akik arra számítanak, hogy ha spórolósan élnek külföldön, a turistaellátmányból szert tehetnek egy videómagnóra. A turistaellátmányt ugyanis tilos nagyobb értékű áru megvásárlására fordítani; az utas köteles „rendeltetésszerűen" felhasználva legalább a felét saját ellátására költeni.
Köztudott, hogy 1984 decemberétől, a VHS rendszerű videóberendezések, részegységek, tartozékok és alkatrészek kedvezményes vámtétellel vámkezelhetők. Bármilyen — legális — úton kerül a berendezés az országba, 50 százalékos vámtételcsökkentést ad a vámhivatal. Ez annyit jelent, hogy az utasforgalomban felszámítható 30 százalékos vám helyett 15, az ajándékforgalomban kiszabható 45 százalékos vámtétel helyett 22,5 százalékot kell a gép tulajdonosának kifizetnie. Mindez csak akkor érvényes, ha a berendezést saját magának hozza, illetve 5 éven belül nem adja el. Hasonló kedvezmények vonatkoznak a kazettákra (az 50 százalékos vámtételcsökkentés nem jár): ezekből utasforgalomban 5000 forint értékig (5 darab) érkezhet, s a vámtétel kiszabása azonos a videómagnókra vonatkozó arányokkal. A műsoros kazetták esetében a rögzített műsor tartalma határozza meg, hogy milyen érték után kell vámot fizetni; egy másfél órás játékfilmet 2,5 ezer forint körüli összegre taksálnak általában.
A műsoros kazettákat minden esetben ellenőrzik, mielőtt a tulajdonosuk visszakapná. (Egyszerűbbé tesszük a magunk és a vámhivatal dolgát is, ha az üres kazetták gyári csomagolását nem bontjuk fel, mert különben ezeket is át kell adni ellenőrzésre.)
A kazetták közül nem kerülhetnek be az országba a pornográf, a horror vagy a politikai szempontból kifogásolható filmek. (Arról, hogy mi tartozik ebbe a kategóriába, egyedi elbírálás alapján döntenek, s a Szabálysértési Kódex határozza meg, hogy mit lehet nyilvánosság előtt vetíteni.) Az, hogy a szabályosan vámkezelt videót és a hozzátartozó kazettákat hogyan használja a tulajdonosa, már nem a vámhivatalra tartozik, de mielőtt nyilvános helyen bemutatót rendezünk új szerzeményeinkből — főleg akkor, ha belépődíjat is kérünk a vetítésért —, nem árt tudakozódni az ezzel kapcsolatos jogszabályokról.

Ha hozzuk, ha

Alábbi táblázatunk a hazánkba leggyakrabban behozott videómagnók, tartozékok és néhány kazettatípus vámértékét tartalmazza. Ez az összeg, mely után a kedvezménnyel csökkentett vámtarifát be kell fizetni. Kérésünkre a Bizományi Áruház Majakovszkij utcai műszaki boltjának szakemberei saját szempontjaik szerint „beárazták" a táblázatot; feltüntették azt az összeget, amelyért bizonyos típusok a cikk nyomdába adásakor (szeptember végén) kaphatók. Azt talán említenünk sem kell, hogy ezek az árak nem fillérre pontosan illenek minden egyes készülékre, hiszen a Bizományiban nem csoportosítva, hanem gépenként külön állapítják meg az eladási árat.

ASZTALI VHS KÉPMAGNÓK

1. Kevés szolgáltatással rendelkező készülékek, 7—14 napra 1 programmal, kábeles távkapcsolóval vagy anélkül, valamint az asztali lejátszómagnók (playerek), 1 normára.

AKAI VS—1 (infra távk.)	PHILIPS VR 501/51
BLAUPUNKT RTV—301	SABA VR 60 004, 7004
DUAL VR—70, VR—71	SCHNEIDER SVC—20
FISHER FVH—P 420	SHARP VC—481
HITACHI VT 33E, 34E	SIEMENS FM 361
ITT VR 3605	TENSAI TVR 950
JVC HR—D110, HR—D111	TOSHIBA V57G (infra, SECAM nélk.)
NEC N830 EG	FUNAI VP 1400
NORDMENDE V—101	
PANASONIC NV 333, NV 370	

VÁMÉRTÉK: 42 000 Ft BÁV-ELADÁSI ÁR: 60 000 Ft
(MEGJEGYZÉS: A TÁVKAPCSOLÓ HIÁNYA 2000 Ft ÁRCSÖKKENÉS, BÁV-ELADÁS ESETÉN 5000 Ft)

2. Közepes szolgáltatású készülékek, 1 beállítóprogrammal 7—28 napra, infra távkapcsolóval, valamint a többnormás lejátszómagnók.

AKAI VS 301 EG	JVC HR D—120, HR D—121
BALUPUNKT RTV 311	ORION VH 312 (4 pr./14 nap)
FISHER FVH—P 615, 618, 720	PANASONIC NV 430
ITT VR 3605	SIEMENS FM 355
HITACHI VTP—10	TELEFUNKEN VR 1930
HITACHI TTP—30	

VÁMÉRTÉK: 51 000 Ft
BÁV-ELADÁSI ÁR: 75 000 Ft
(MEGJEGYZÉS: A TÁVKAPCSOLÓ HIÁNYA 2000 Ft ÁRCSÖKKENÉS, BÁV-ELADÁS ESETÉN 10 000 Ft)

3. Számos szolgáltatást nyújtó monó és sztereó készülékek 2—8 beállítható programmal 14—18 napra.

AKAI VS 3	SABA 6014, 7014
BLAUPUNKT RTV 328	SHARP VC—486
GRUNDIG VS 200, VS 220	SIEMENS FM 347, 374, St.
ITT VR 3985 Stereo	TELEFUNKEN VR 1940, 1970
JVC HR D—220, HR D—225	
MITSUBISHI HS 306	

VÁMÉRTÉK: 60 000 Ft
BÁV-ELADÁSI ÁR: 75 000—80 000 Ft

4. PANASONIC NV 730, 8 órás játékidőt is tudó (LP) monó és sztereó készülékek, valamint nem LP, sok szolgáltatást tudó 3-4 normás csúcskészülékek.

AKAI VS—4, VS—6, VS—9	SABA 6028 St.
FISHER FVH—P 725	SHARP VC—496
HITACHI VT—7E	SIEMENS FM 346
ITT 3986 St., 3994	JVC 7600 MS, 7610 MSD
JVC HRD—7655EG	TELEFUNKEN VR 535 X

(SOKNORMÁSAK: +10 000 Ft)
BÁV-ELADÁSI ÁR: 80 000—100 000 Ft
VÁMÉRTÉK: 83 000 Ft

5. Hi-fi hangminőségű (hi-fi, hi-fi-sztereó, hi-fi-sztereó-LP, hi-fi-LP, LP-üzemmódban hi-fi-LP) készülékek.

AKAI VS—15

BÁV-ELADÁSI ÁR: 140 000 Ft

BLAUPUNKT RTV—404, 424
HITACHI VT—88E
ITT VR 3935
Hi-Fi Oscar

BÁV-ELADÁSI ÁR: 140 000 Ft

JVC HR D—725

BÁV-ELADÁSI ÁR: 140 000 Ft

MITSUBISHI HS—400
NORDMENDE V—502
PHILIPS VR 6920
PANASONIC NV—830, —850

BÁV-ELADÁSI ÁR: 100 000 Ft

SABA VR 6038

BÁV-ELADÁSI ÁR: 140 000 Ft

SHARP VC—488
TELEFUNKEN VR 1980
HITACHI VT 8E
(nem hi-fi, LP)

BÁV-ELADÁSI ÁR: 195 000 Ft
VÁMÉRTÉK: 100 000 Ft

vesszük

HORDOZHATÓ VHS KÉPMAGNÓK

1. Nehezebb súlyú, régebbi típusú monó-sztereó gépek, több program, infra- vagy kábeles távkapcsolóval. Pl.

képmagnó	**tuner**
AKAI VP 88 EG	AKAI VU 88 EO
BLAUPUNKT RTX 250 EG	BLAUPUNKT TTP 250
CANON VR 10E	CANON VT 10E
HITACHI VT 6800	HITACHI VT TU 68
JVC HR 2650 EG	JVC TU 26 EG
JVC HR 2200 EG	JVC TU S—10EG
PANASONIC NV 100 EG	JVC TU 24EG
SABA PVR 6070	PANASONIC NV 10E
	SABA VTU 671
VÁMÉRTÉK: 60 000 Ft	VÁMÉRTÉK: 18 000 Ft (KIVÉTEL: ORION VP 10 – 4000 Ft, ORION VT 10 – 12 000 Ft)

2. Kisméretű, könnyű (2,5 kg alatt) infratávkapcsolós, 4—8 program 2 hétre, 4—5 videófejes új modellek.

BLAUPUNKT RTX 260
GRUNDIG VS 120
PANASONIC NV 180EG

BÁV-ELADÁSI ÁR: 160 000 Ft

BLAUPUNKT TTP 260
GRUNDIG VS 122
PANASONIC VW—ET 180

VÁMÉRTÉK: 8200 Ft, 2400 Ft BÁV-ELADÁSI ÁR: 40 000 Ft

A hordozható képmagnók főbb tartozékai:

HÁLÓZATI ADAPTER

VÁMÉRTÉK: 8000 Ft
BÁV-ELADÁSI ÁR: 14 000 Ft

AKKUMULÁTOR

VÁMÉRTÉK: 3000 Ft
BÁV-ELADÁSI ÁR: 5000 Ft

HORDTÁSKA

VÁMÉRTÉK: 3000 Ft
10 m kamerakábel
VÁMÉRTÉK: 4000 Ft
BÁV-ELADÁSI ÁR: 5000 Ft

ASZTALI BETAMAX KÉPMAGNETOFONOK

1. Távkapcsoló nélküli egyszerű készülékek. Pl.

FISHER VBS 7600	SANYO VTC M—10
NEC PVC 764E, 766E	SONY SLC 24PS
SANYO VTC 5000, 5150	TOSHIBA V 31

VÁMÉRTÉK: 30 000 Ft
ELADÁSI ÁR: UGYANAZ

2. Közép- és nagykészülékek, több programmal, infratávkapcsolóval, sok szolgáltatással.

SANYO VTC 6500	SLF 60PS
SANYO VTC M—20, M—30	SONY SLT 6PS, SLT 7ME
SONY SLC 7E, SLC 30 PS	SONY SLT 20ME, LST 30ME
SONY SLF 30PS,	TOSHIBA V 33

VÁMÉRTÉK: 55 000 Ft
ELADÁSI ÁR: UGYANAZ

3. Hi-fi, hi-fi-sztereó és soknormás típusok.

SANYO VTC M—40, M—50
SONY SLF 100ES Hi-Fi

BÁV-ELADÁSI ÁR: 90 000 Ft

SONY SLC 9ES
(CSAK PAL)

BÁV-ELADÁSI ÁR: 60 000 Ft

SONY SLT 9ME
SONY SLT 50ME

VÁMÉRTÉK: 80 000 Ft BÁV-ELADÁSI ÁR: 60 000 Ft

HORDOZHATÓ BETAMAXOK

RECORDER:
SONY SL FLE/70 000
TUNER:
SONY TT FLE/24 000
1985 előtti egyéb Betamax készülék: 25 000, hordozható képmagnók tunere: 10 000

VIDEÓKAMERÁK

1. Régebbi típusú, nagyobb súlyú, de még korszerű 3—6-szoros zoomobjektíves kamerák.

BLAUPUNKT TVC 302	PANASONIC WVP—30
HITACHI VKC 830	PHILIPS VK 4022
NORDMENDE C—150	SHARP XC 54G

VÁMÉRTÉK: 50 000 Ft
ELADÁSI ÁR: UGYANAZ

2. Fényerős, monitoros, 6-szoros zoomobjektíves kamerák

AKAI VC—X2	JVC GZ—S3
Bauer/Bosch 26—6AF	NORDMENDE C—330
BLAUPUNKT TVC 312, TVC 323	PANASONIC WVP—50, WVP—55
CANON VC—10	PANASONIC WVP—A1
HITACHI VK—C850, VK—C870	SABA CVC 73, 74 SL 75N
HITACHI VK—C2000	JVC GX N5, GX N7

VÁMÉRTÉK: 72 000 Ft
BÁV-ELADÁSI ÁR: 120 000 Ft

3. Nagy teljesítményű, 6—8-szoros zoomobjektíves, részben nagy képcsőfelületű, nagy feloldású, autofókuszos gépek sok külön szolgáltatással, pl. képmagnó-távvezérlés, pozitív-negatív kép, automatikus fehérkiegyenlítés, adatbeírás stb. Pl.

BAUER/BOSCH 25—8AF	SABA CVC 76SL
BLAUPUNKT TVC 323, TVC 333	SABA CVC 79SL
CANON VC—20	SONY HVC 4000P
JVC GX—N70	PANASONIC WVP—A2
HITACHI XC—78G	PANASONIC WVP—200E
NORDMENDE C—540, C—550	

VÁMÉRTÉK: 92 000 Ft
BÁV-ELADÁSI ÁR: 180 000 Ft

KAMERAREKORDEREK

Olyan kamerák, amelyekbe videókazettát lehet betenni és felvételt lehet külső képmagnó nélkül készíteni. A Sony Betamovie normál béta kazettával működik, csak felvenni lehet vele, lejátszáshoz külön képmagnó kell. A Panasonic VS-Movie normál VHS-kazettával működik, felvételt és lejátszást egyaránt tud, a Videomovie elnevezésű típusok kisebb, ún. kompakt kazettával működnek, amelyekkel felvétel és lejátszás egyaránt lehetséges, és egy adapter segítségével asztali képmagnón is lejátszhatók. A Sony Video—8 kisebb szélességű szalaggal, s ezért kisebb kazettával működik, így ez a kamerarekorder lényegesen kisebb súlyú lehet.

BETAMOVIE
Pl.
SONY BETAMOVIE, BMC 100P
SONY BETAMOVIE, BMC 200P

VÁMÉRTÉK: 100 000 Ft

VHS-MOVIE
Pl.
PANASONIC VHS-MOVIE NV MI

VÁMÉRTÉK: 140 000 Ft BÁV-ELADÁSI ÁR: 260 000 Ft

VIDEO—8
Pl. SONY VIDEO—8 CCD V—8

VÁMÉRTÉK: 130 000 Ft
BÁV-ELADÁSI ÁR: 300 000 Ft

VIDEOMOVIE
Pl.
ITT VIDEOMOVIE, VMC 3865
JVC VIDEOMOVIE, GR—C1
NORDMENDE VIDEOMOVIE, CV 155
SABA VIDEOMOVIE, WM 6700
TELEFUNKEN KAMERARECORDER 1890 MOVIE

VÁMÉRTÉK: 130 000 Ft
BÁV-ELADÁSI ÁR: 200 000 Ft

VIDEÓKAZETTÁK

SONY KCS—20
VÁMÉRTÉK: 1800 Ft
BÁV-ELADÁSI ÁR: 2500 Ft

SONY KCA—60
VÁMÉRTÉK: 2600 Ft
BÁV-ELADÁSI ÁR: 3500 Ft

VHS 180 (átlagár)
VÁMÉRTÉK: 700 Ft
BÁV-ELADÁSI ÁR: 750 Ft

VHS 120 (átlagár)
VÁMÉRTÉK: 500 Ft
BÁV-ELADÁSI ÁR: 600 Ft

Ami visszajár

Október végétől az Országos Takarékpénztár magánszemélyektől is elfogad megbízást a többletértékadó (Mehrwertsteuer) beszedésére. Az OTP devizaügyletekkel foglalkozó szakemberei még csak most dolgozzák ki az ország 220 valutaárusítással is foglalkozó fiókja számára az eljárás rendszerét, de az alapvető tudnivalók később sem változnak.

Az adó-visszatérítés igényléséhez a vásárlónak a számlán kívül be kell szereznie az üzletben a kiviteli igazolást, melyen feltüntetik, hogy a vételár hány százaléka téríthető vissza a vásárlónak. (Ez országonként változik 15—25 százalék között). Az országból való kilépéskor a kiviteli igazolást az illető ország vámhivatalával le kell bélyegeztetni.

Nem minden elárusítóhely biztosítja a visszatérítést, ezért célszerű erről még a vásárlás előtt tájékozódni. Visszatérítés általában ugyanabban az üzletben vásárolt meghatározott összértékű árukra vonatkozik. (Ausztriában például 1000 schillinget meghaladó vásárlás esetén igényelhető, míg az NSZK-ban nincs alsó értékhatár.) A visszatérítés mértéke országonként és árucikkenként eltérő lehet; az üzletben közlik, hogy az árból hány százalék jár vissza a vevőnek. A visszatérítési igény csak meghatározott ideig (általában 3—6 hónapon belül) érvényesíthető, a határidő lejárta után már nincs mód a többletértékadó visszaszerzésére.

A többletértékadó beszedéséért külföldön általában külön költséget számítanak fel, ami a visszatérítés összegét csökkenti. (Ausztriában például 50-60 schilling a minimális költség.)

Érdeklődésünkre az OTP-nél elmondták, hogy a többletértékadó beszedésének kezelési költségeit az igények felmérése után állapítják majd meg pontosan, ezt forintban kell befizetni a megbízott fióknál. A tervek szerint minden külföldre utazó, aki az OTP-nél vásárol valutát — de valamennyi érdeklődő is —, tájékoztató formanyomtatványt kap majd, melynek hátoldalán egyúttal megbízást is adhat a többletértékadó beszedésére. A nyomtatvány személyesen és levélben is eljuttatható a tájékoztatóban közölt címre, a többletértékadóra jogosító iratokkal együtt.

A többletértékadó azonnal felvehető forintban (napi árfolyamon átszámítva), vagy devizaként letétben marad. Ez esetben úgy juthat hozzá a tulajdonosa, ha ismételten külföldre utazik (ez nemcsak nyugati országot jelent), s ha közben változott a valuta árfolyama, a különbséget forintban kiegyenlíti. A devizáért árusító hazai üzletekben ugyancsak elkölthető a többletértékadóból származó összeg, de ez esetben nem a pénzt kapja meg a vásárló, hanem egy igazolást kell kérnie az OTP-től, hogy rendelkezik valutával, s hogy milyen összegig van fedezete a számlájának.

Bevásárláskor a nyugatra utazók lehetőleg a nagy áruházakat keressék fel, részint mert itt biztosabb az, hogy a többletértékadót visszatérítik, részint azért, mert az OTP-nek ezekkel lesz közvetlen kapcsolata a Mehrwertsteuer beszedésére. Kisebb üzletekkel szemben ezt a követelést csak külföldi, erre a célra alakult irodák útján érvényesíthetik, melyek akkor is felszámítják az eljárás költségeit, ha a kereskedő elzárkózik a visszatérítéstől.

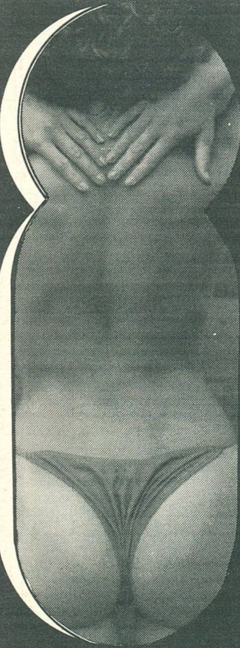
S végül: mielőtt megbízást adnánk az OTP-nek, nem árt kiszámítani, hogy a visszajáró összegből a külföldön és itthon levonandó kezelési költségek után valóban visszajár-e még valami . . .

SZ. É.

Szex és horror

INTERJÚ DR. BUDA BÉLA PSZICHIÁTERREL

Miként hat a képernyőn látható pornográfia, erőszak, horror? Rongálja a nézők pszichés állapotát, erkölcsi fegyelmezettségét, közösségellenes cselekményekre hajlamosít, vagy éppen ellenkezőleg, levezeti a feszültséget, s legfeljebb kellemes izgalmat okoz? Dr. Buda Béla főorvost, a Sportkórház mentálhigiéniai osztály vezetőjét kérdeztük:

— Mielőtt még közvetlen témánkra térnénk: egyáltalán miként befolyásolja a képernyő a tévéműsorok, videókazetták fogyasztóját?

— Legalább három évtizede kutatják ezt a problémát, de még ma is nagyon sok módszertani bizonytalanság nehezíti a tömegkommunikáció-kutatók dolgát: ezért némi óvatossággal szabad csak válaszolnom. A legerőteljesebb vizuális hatást a szélesvásznú, sötétben vetített film gyakorolja a nézőre, a tévé viszont intenzívebb, napi két-három órán át „árad" a befogadóra. Az eddigi laboratóriumi s más vizsgálatok tapasztalatai alapján azt biztosan lehet állítani, hogy a szex-, pornográf, horrorfilmek az emberek többségére feszültségoldó hatást gyakorolnak, akadnak azonban, akikben pszichés feszültséget keltenek. Elsősorban fiatalok körében igazolta ezt a tapasztalat.

— Hallottam egy hazai kísérletről, amelyben fiatalkorú bűnözők egy csoportjának, s egy „tiszta előéletű" kontrollcsoportnak krimit vetítettek. A film előtt és után tesztekkel mérték az erőszakos cselekményekre való pszichés készenlétet: kiderült, a kontrollcsoport feszültségeit oldotta, a bűnözőkét viszont növelte a krimi.

— Annyiban helytálló a példa, hogy érzékelteti, mennyire másként befolyásol ugyanazon élmény különböző embereket. Azt azonban nyomatékosan le kell szögezni, hogy hamis következtetés lenne ebből kiindulva a képernyőt bűnbaknak kikiáltani. Az emberek viselkedését ugyanis mindig az „eleven" élet mintái határozzák meg, nem könyvtől, filmtől, tévétől függ, hogy milyen a szexuális életük. S pláne nem ettől lesznek bűnözők! ... A család és a tágabb környezet alakítja, formálja magatartásukat.

— A jogszabályok egy „kalap" alá véve tiltják a pornográfiát, az erőszakfilmeket s a horrort. Csakugyan együvé tartoznak?

— Pszichológiai szempontból semmi közös nincs bennük. A pornográf filmekben szinte egyáltalán nem találni erőszakot, ami viszont lényegi, elmaradhatatlan kelléke a hornak.

— Ami a szex- és pornográf filmeket illeti, nehéz megérteni, miért kell ezektől védelmezni felnőtt embereket... Mi a szakember álláspontja?

— A pornográfia nem okoz kárt. Hátrányaként legfeljebb azt lehet említeni, hogy hozzájárul bizonyos negatív társadalmi attitűdök kialakulásához a promiszkuitás kultuszával, a nők szexualitásának alkalmanként sematikus ábrázolásával satöbbi... Legalábbis a feminista mozgalmak azzal vádolják, hogy a gyengébb nemet pusztán a férfiak erotikus kiszolgálójaként mutatja be. Látszólag ezt tűnik igazolni, hogy többségben férfiak vásárolják az ilyen tartalmú videókazettákat — laboratóriumi kísérletekkel igazolt viszont, hogy a nőkre éppen úgy ingerlően hatnak ezek a filmek. A pornográf filmek előnye ezzel szemben, hogy az egyén pszichoszexuális késztetését, fejlődését segítik. Jótékonyan hatnak a nézők szexuális kultúrájának alakulására, ugyanis olyan mintákat nyújtanak, amelyet egyébként csak rendkívül aktív szexuális életet folytatva lehet megtanulni. Igaz — s ez az egyetlen valódi ellenvetés —, hogy a magányos ember párkeresését a pornográfia keltette erotikus készenléti állapot megnehezíti, hiszen a megnőtt feszültség miatt esetleg nem tud kellően a partner teljes személyiségére figyelni. Szóba hozta a bűnözést: további pozitívumként lehet megemlíteni, hogy a szexfilmek, -kazetták a deviáns szexualitású emberek képzeletét megmozgatva, segíthetnek, hogy fantáziálásban éljék ki magukat, ahelyett, hogy társadalmilag elítélt cselekményeket követnének el. Egyébként statisztikák igazolják, hogy azokban az országokban, ahol hivatalosan engedélyezték a pornográfiát, visszaesett a szexuális bűncselekmények száma. S még valami: egyes pornográf termékeket külföldön a gyógyító orvos is felhasznál pszichoszexuális zavarok kezelésében.

— Összegezhetjük úgy az előbbieket, hogy a pornográfiát pszichiáterként nemhogy tiltani való erkölcstelenségnek, hanem emberi jelenségnek tekinti, amely esetenként még hasznos is lehet? ...

— Nem szívesen nyilatkozom erről. Hazánkban a társadalom prüdériája olyan erőteljes, hogy az álszemérem makacs ellenállásával szemben egy maroknyi orvosnak a mai napig még azt sem sikerült elérnie, hogy meginduljon a szexológusképzés, s orvosi rendelésen foglalkozhassanak szexuálterápiával. Hiába a rászorulók tömege... Ezzel végleg megbélyegezném magam, mint a „bűnös fertő", a pornó hazai szálláscsinálója. Inkább visszafogottan úgy fogalmazok, hogy számításba kellene venni végre a valóságot: már itt van a pornográfia, ha akarjuk, ha nem. Ténykérdés, hogy a videótulajdonosok nagy része túlnyomórészt csak pornókazettát tart, hogy nyugatról özönlik be az országba az utánpótlás, hogy szép számmal működnek erre specializálódott kölcsönzők... Ahhoz pedig nincs szükség pszichológiai ismeretekre, hogy belássuk: a tiltás hatékonysága nagyon csekély, sőt inkább növeli a nagy szigorral tiltott dolgok iránti igényeket.

— Mi a véleménye az erőszakfilmekről, a horrorról?

— Ebben az esetben már differenciáltabban kell értékelni. Jó, ha a fiatal korosztályok nem juthatnak hozzá, mert a labilis, éretlen személyiségekben az efféle filmek bemutatása hozzájárulhat az agresszív feszültség növekedéséhez. Itt azonban vissza kell térnem előző témánkhoz: legalábbis különös, hogy az agressziót, brutalitást bemutató filmeket jobban tolerálja a társadalom. Moziban, televízióban számos ilyen produkciót láthat a néző, holott — szemben a pornográfiával — ezek valóban gyakorolnak pszichológiailag káros hatást „fogyasztóikra". Arról már nem is beszélve, hogy a horrorfilmek zöme mennyire otromba és primitív szellemű.

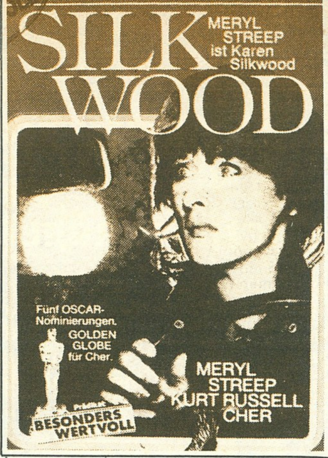
BÍRÓ ZOLTÁN

45-ös kaliber

● A film igaz történeten alapul. Néhány évvel ezelőtt az egyesült államokbeli Coloradóban egy 16 éves fiú — látszólag minden ok nélkül — meggyilkolta a szüleit. A filmbeli gyilkos, Danny 17 éves és büntetésének első hónapjait tölti a San Quentin-i javító-nevelő intézet szigorított celláinak egyikében. Az idő ellene dolgozik. Nagykorúságáig már alig van hátra néhány hónap, és akkor minden bizonnyal villamosszékre ítélik majd az apja meggyilkolásáért. A tömegkommunikáció felkapja a szenzációt, és napról napra tájékoztatja a nézőket, hallgatókat, olvasókat Danny, „a veszélyes szörnyeteg" mindennapjairól. Egyvalakire azonban ellenkező hatással vannak a hírek. Charlene, a harmincéves nő lélegzetvisszafojtva, egyre nagyobb érdeklődéssel várja a Dannyről szóló híreket, és pár hét sem telik bele, szerelmes lesz az ifjú gyilkosba. Naponta lángoló szerelmes levelekkel bombázza a nevelőintézet foglyát. Mikor a fiút másik börtönbe akarják szállítani, sikerül megszöknie. Néhány nap múlva — kezében a nő szerelmes leveleivel — megjelenik az asszony lakásán . . .

(Mondial, 1983)

● Kramer kontra Kramer, A francia hadnagy szeretője, Holocaust, Sophie választása — Meryl Streep megannyi díjazott filmfőszerepe. 1983-ban készült a *Silkwood* című alkotás, amit a Newsweek magazin az év egyik legjobb és legvitatottabb filmjének minősít. A sztori igaz történeten alapul: egy fiatal nőről szól, az amerikai atomipar egyik munkásnőjéről a sok százezerből, aki szembeszáll az államgépezettel és alulmarad, az életével fizet.

A történet Oklahoma államban játszódik egy kis városban, Karen Silkwood otthonában. Ő maga és barátai is valamenynyien a közeli plutóniumgyárban dolgoznak. A munka nem okoz fejfájást Karennak, holott tisztában van vele, hogy a plutónium, amivel a laborban dolgozik, már minimális dózisban is rákkeltő hatású lehet és génmutációt okozhat. A cég biztonsági intézkedéseibe vetett bizalma először akkor rendül meg, amikor egy napon próbariadót fújnak, és este véletlenül észreveszi, hogy a gyár garázsában egy súlyosan sugárfertőzött teherautót tisztogatnak. Mikor Karen nem sokkal később a gyárban egy vidám születésnapi összejövetel közben elhalad egy sugárérzékelő monitor előtt és a kezét automatikusan a szenzorra helyezi, megdermed: a berendezés reagál — Karen sugárfertőzött.

Miután az üzem kórházából kiengedik, a cég minden magyarázat nélkül áthelyezi egy másik laborba. Karen tovább dolgozik, de egyre több apró jelből félreismerhetetlenül arra következtet, hogy a cég fütyül a dolgozók egészségére, sőt a polgári lakosság életének biztonságára is.

Az üzemben észreveszik, hogy Karen a nyomára bukkant valaminek. Feldúlják a lakását, és a nő megrettenve veszi észre, hogy egész otthonát a mosogatótól a hűtőszekrényig beszennyezték rádióaktivitással. A munkahelyén azonban közlik vele, hogy őt gyanúsítják az „önmérgezéssel", amivel csak alá akarja támasztani képtelen vádjait. Karen azonnal eljön a gyárból, és találkozót beszél meg a New York Times riporterével. Az újságíró azonban hiába várja. . .

(MARKETING—FILM, 1983)

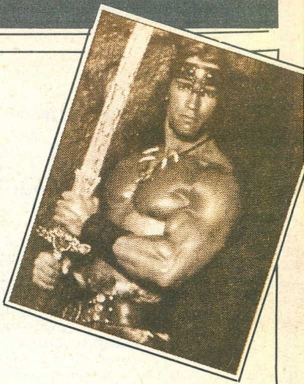

A likvidátor

● Charles Bronson — a változatosság kedvéért — ismét feldühödött, bosszúálló hőst alakít. A figura neve Holland, a piszkos üzlettől visszavonult exbérgyilkos, aki egy festői szigeten nyugodt életre rendezkedik be. Nyugalmát egy nap feldúlja a hír, hogy egyik legjobb barátját Közép-Amerikában meggyilkolták. Barátja gyilkosa dr. Molock, a kormány ügynöke, akinek a lelkén már sok száz ember élete szárad. Hollandban felébred az igazságtalanságok elleni régi gyűlölete és elhatározza, hogy likvidálja dr. Molockot. Meggyilkolt barátja özvegyével és gyermekével turistának álcázva érkezik Mexico Citybe. Hamarosan megtudja, hogy Molock egy erődítményhez hasonló házban él, amit éjjel-nappal fegyveresek őriznek. A „likvidátor" leteszi névjegyét dr. Molock háza elé: egyik testőre hulláját találja a kormányhivatalnok a küszöbén. Holland tudja, hogy kívülről semmit sem tehet az erődítmény ellen, ezért beszökik és túszul ejti a doktor nővérét. Véres események követik egymást. A túsz a lövöldözés áldozata lesz, így Holland kénytelen egyedül menni a megbeszélt találkozóhelyre. Itt szörnyű meglepetés várja: dr. Molock túszul ejtette meggyilkolt barátja kislányát. Már-már minden veszni látszik, amikor a környéken bujkáló törvényen kívüliek, a rendszer üldözöttei előbukkannak.

(RCA/COLUMBIA PICTURES VIDEO)

Conan, a barbár

● Dagadó izmok, vad tekintet, vállat verdeső haj — ilyen egy tökéletes barbár. Pontosabban szólva Arnold Schwarzenegger, a body building mindmáig legyőzhetetlen bajnoka. Másodszor bújt a kiváló sportoló „Conan, a barbár" jelmezébe, hogy illúziókeltő termetével elkápráztassa a nőket és meggyőzze a férfiakat is arról, hogy létezett olyan erős férfi, mint Conan.

Conan ősidők óta az igazság bajnoka egy csodákkal és varázslatokkal teli bizarr világban. Kalandjai akkor kezdődnek, amikor Taramis királynő fiatal unokahúga, Jehnna testőrévé választja. Bizalmasaival, a varázslóval, a harcias amazonnal és néhány harcossal együtt kincskereső útra indítja húgát a királynő. A kísérőket megesketi, hogy akár az életük árán is megvédik a lányt. Az úton azonban egy gonosz varázsló elrabolja az alvó hercegnőt és elrejti őt a várába, ami egy krátertó fenekén búvik meg. Conannak és társainak nem marad választása: be kell venniük a varázsló erődítményét.

A film másik főszereplője a színes bőrű énekesnő, Grace Jones, aki démoni szépsége ellenére ezúttal a jó oldalon harcol.

(RCA/COLUMBIA, 1984)

Két sztár egy csapásra

● Olivia Newton-John és John Travolta nem most állnak először együtt a kamerák elé. Első közös filmjük, a Grease (Pomádé) zenéje világsiker lett, itthon is sokszor hallhattuk a rádió könnyűzenei műsoraiban a nemzetközi slágerlisták élén álló zenei betéteket, ám a film — ki tudja miért — mind a mai napig nem jutott el a magyar mozikba (ugyanez vonatkozik Travolta másik világsikerére, a Szombat esti lázra is).

Új produkciójuk kerettörténete a mennyországban játszódik — hol is lehetnének másutt? A jóisten dühös az emberekre, azt állítja, hogy mindenki korrupt és gonosz, s csak az újabb vízözön moshatja le a planétáról ezt a tömérdek gyalázatot. Az angyalok, különösen a kövér Charlie, nem értenek egyet feljebbvalójukkal és be akarják bizonyítani, hogy maradt még az emberekben jóság.

Az angyalok körülnéznek a földön, és választásuk Zackra, a búvalbélelt feltalálóra esik, aki az ehető napszemüveggel akar betörni a piacra — mindeddig sikertelenül —; és Debbie-re, egy banktisztviselőnőre, akinek színésznői ambíciói vannak. A két kiválasztott még nem ismeri egymást, de az angyalok, akik ideig-óráig képesek emberformát ölteni, „megszervezik" a találkozást. Zack, a feltaláló szokás szerint akut pénzzavarban van és végső elkeseredettségében bankrablásra szánja el magát. Szőke parókában, s álszakállal lép be a bankba és egy papírcédulát tesz a pénztáros, Debbie elé „ide 10 000 dollárt, vagy megjárja" — szöveggel. A lány villámgyorsan kapcsol. Úgy tesz, mintha nem lenne elég pénz a kasszában és egy pillanatra hátramegy segítségért. Mikor a botcsinálta bankrabló otthon felnyitja azt a táskát, amit Debbie-től kapott, döbbenten látja, hogy abban csak újságpapír van. Debbie ugyanakkor elveszti az állását a bankban, mert nem jelentette időben a rablást. Boldogan csomagol össze és hazaérve elégedetten nyugtázza: végre egyszer aránylag könnyen megkeresett 10 000 dollárt. A becsapott feltaláló időközben Debbie nyomára bukkan és felelősségre vonja. Az angyalok kutyaszorítóba kerülnek.

Már csak öt napjuk van arra, hogy hibájukat helyrehozzák, és bebizonyítsák a jóistennek: korai még a vízözön.

(CBS/FIX, 1983)

● Az 1983-as év egyik legnagyobb filmsikere volt Franciaországban a Furcsa pár című fergeteges komédia. Két főszereplője közül az egyik nemcsak hazájában közkedvelt sztár, hanem nálunk is jól ismert: Pierre Richard, a magas, szőke férfi. A film másik hőse Franciaországban az ügyeletes „bonviván", Gerard Depardieu, akinek viszont még nem sok alakítása jutott el hozzánk.

A mostani film előzménye: négy évvel ezelőtt ugyanez a páros már nagy sikert aratott egy vígjátékban, így a rendező úgy döntött, hogy megismétli a kasszasikert. A történet középpontjában egy tizenhét éves fiú áll, aki megszökik otthonról, hogy a nizzai rockerek közösségéhez csatlakozzon. Csinos édesanyja (Anny Duperey), az unalmas üzletember férj energikus felesége, a fia után utazik, hogy felkutassa Nizzában, de nem jár sikerrel. Ekkor találkozik első szerelmével, Jeannal, akit nagyon régóta nem látott. A segítségét kéri a fia ügyében és olyasmire is célzást tesz, hogy ő gyermekének valódi apja. Mikor a férfi nem hajlandó kötélnek állni, az asszony másik hajdani barátjához, Pignonhoz fordul, akit a végletekig felizgat az a gondolat, hogy van egy tizenhét éves fia. A depresszióra hajlamos, állásából elbocsátott tanár pisztollyal a kezében ront ki az ajtón, hogy megkeresse elveszett „fiát".

Időközben Jean is meggondolja magát, ő is jelentkezik volt barátnőjénél, hogy kész neki segíteni. Az egymásról mit sem sejtő két „apajelölt" megkezdi hajszáját a rockerek után.

Furcsa pár

Az elektronikus filmkészítés hazai úttörője Rajnai András rendező, a televízió Video Innovációs Szerkesztőségének vezetője. Alábbi írásában a videótechnika honi problémáival foglalkozik.

„Angliában hatvan vallási szekta van, de csak egyféle mártás..."
(Caraccioli)

Korunkban sokféle művészeti szekta létezik, de — úgy tűnik — eredményeik egyetlen jelenségben: a videóban fognak összegeződni. Nem úgy, ahogyan a totális színház megálmodói elképzelték: nem óriási tömegek előtt, nem is hatalmas színháztermekben. Személyesen keres fel bennünket otthonunkban, felkerül a polcokra, észrevétlenül bekúszik a magánélet rejtett zugaiba. A jelenleg még formátlannak és kialakulatlannak tűnő videó magába sűrítheti a képzőművészetet, a zenét, a kalandot, a drámát, a mesét, a dokumentumot, a humort, a játékokat és a költészetet. Amikor mindezt megtette, már nem azonos egyikkel sem. Új minőséggé alakul.

Jelenleg ezt már sokan érzik, de — mert lényeges jelenségről van szó — elhanyagolják. Liliputiakkal való rokonságunkat mi sem bizonyítja jobban, mint az az elegancia, ahogy elsétálunk a lényeg mellett, s az a fáradhatatlan buzgalom, amellyel a lényegtelen dolgokat elemezzük és értékeljük. Ezért most — amikor a videókorszak új szakasza kezdődik — rendkívül fontos, hogy mindazok, akik évtizedek óta vizsgálják a videó lehetőségeit, egészséges pesszimizmussal és jó szándékú haraggal figyelmeztessenek arra, hogy az elmúlt évtizedek ostobasága a következő évtizedekben újra és újra megismétlődhet. A most kezünkbe kapott lehetőségeket ugyanúgy elveszíthetjük, mint a korábbiakat. „Sohase kecsegtesse magát az ember olyasmivel, hogy a rosszból jó származik" — írja Goldoni. A rosszat a még rosszabb követi.

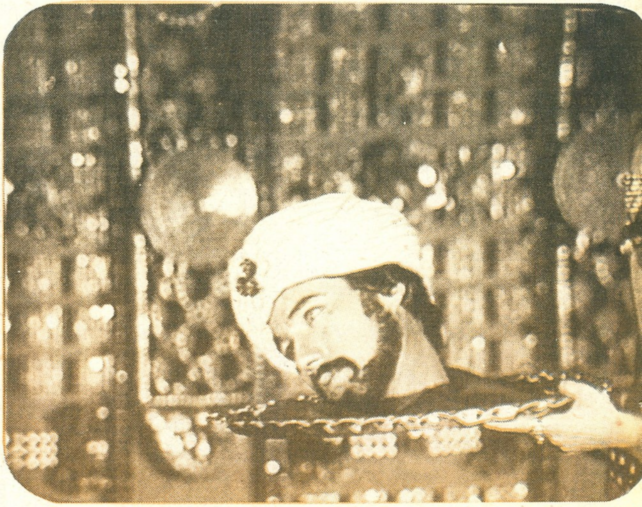
Mi magyarok különösen elkeseredettek lehetünk. Egy magyar feltaláló: Vrabély Theodor már 1929-ben felfedezte, hogy a televíziós felvételeket díszletek nélkül, a videó lehetőségeinek alkalmazásával, képkombinációkkal lehet elkészíteni. Találmányát 1934-ben a RCA cég átvette, de minthogy a találmányi díjat a feltaláló fizetni nem tudta, egy fillért sem kapott érte: csupán megemlítik a korabeli leírásban, hogy tőle vették át az elképzelést. Vrabély kortársunkként, a Bizományi Áruház dolgozójaként halt meg. Nevét még a szakemberek sem ismerték. Vrabély a fekete-fehér televíziózás elveinek megfelelően — fehér háttér elé állította szereplőjét. A fehér szint elektronikusan kitörölte, s helyére más képet tett. Leírásában megjegyezte, hogy ez a videó alaptulajdonsága, amelyet sohasem fog érinteni a technika változása. S valóban, leírása pontos meghatározása a ma használatos chroma key-berendezéseknek is. (A chroma key esetében a különböző színeket emeljük ki a szereplő mögül, s a helyére egy másik képet teszünk, ahogy ezt a nézők is gyakran látják a televízióban.)

Nem a Rubik-kocka az ország legnagyobb vesztesége... Évtizedes elméleti munkával, majd ezután tízesztendős kemény, gyakorlati kutatással elektronikus drámák sokaságában mutattuk ki a videó ezerféle lehetőségét, művészeti perspektíváját, megteremtve a videódrámát, amely szinte még ma is egyedülálló a televíziózásban.

Ha ehhez a kutatáshoz megfelelő stúdiót alakíthattunk volna ki, specializált eszközökkel és megfelelő háttériparral, képzőművészek és iparművészek bevonásával, akkor ma az egész televíziózás színpompásabb és látványosabb lenne, alkotók sokasága kaphatna kedvére való munkát, és a nézők a jelenlegi szürkeség helyett élvezhetnék a sokféle műfajú, új típusú, izgalmas műsorokat, s ezeket sorozatban vásárolnák kemény valutáért a külföldi televíziók. (Kevéssé ismert, milyen kitűnő piaca van így is a hazai videófilmeknek — a szerk.)

Az a gondolkodási restség azonban, amely a múlt századi, vagy század eleji értékeket kérte számon a formálódó, más értékrendszerű művektől, elgáncsolta a haladást, rágalmakkal és ostoba érvekkel elijesztette az alkotókat. Engem és munkatársaimat nem ijeszthetett el, mert az elméletileg megalapozott művészeti hitet ostoba érvekkel nem lehet megrendíteni. Mégsem tudtuk megteremteni a műfaj anyagi alapjait, s most itt állunk egy egyedülálló mennyiségű kutatási eredménnyel, s mindez semmivé lesz. „Csajágarócsögén" nem lehet Eiffel-tornyot építeni. Nem a képességek gátolják meg, nem is az építőanyagok hiánya, hanem a gyeptéglákkal beültetett, elrozsdásodott emberi agyak.

Mindezek után mit mondhatok annak a sok-sok embernek, akik videómagnót, videokamerát s elektronikus berendezéseket vásároltak? Ne elégedjenek meg családjuk és környezetük mechanikus fényképezésével. A videókamera nem filmkamera. Ha csak fotózni akarnak vele, hamarosan megunják, leteszik a sarokba, s aztán a por fogja belepni. A legegyszerűbb készülékkel is fantasztikus képsorokat teremthetnek. A képzelet vi-

A videótükö

lágai nyílhatnak meg Önök előtt, s ez akkor is izgalmas, amennyiben nem professzionista minőségben, hanem csak önmaguk és környezetük számára készítik alkotásaikat. (Bár már léteznek olyan nemzetközi vállalkozások is, amelyek magánszemélyek otthon készített videoart műveit árusítják.)

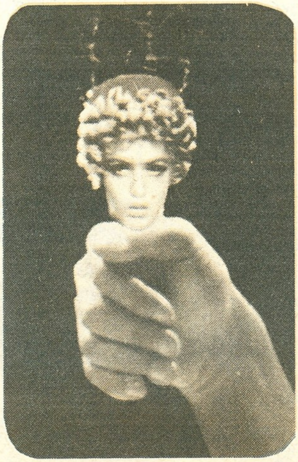
Néhány gyakorlati példa: elektronikusköltő barátom, az olasz Gianni Totti, hordozható videókameráját ráállította a monitorra, s ezzel az egyszerű módszerrel, a monitor és a kamera közé tett különböző formákkal, a monitor elforgatásával, elektronikus visszacsatolással és gerjesztéssel éveken át készítette a különböző elektronikus költemények sokaságát. Ez az egyetlen módszer kimeríthetetlen képalkotási lehetőség.

Másik barátom, az amerikai Stephen Beck, az önmaga által épített számítógéppel kötötte össze a videokamerát, s gyönyörű képek sorát teremtette meg vele. Egy videokamera reális képével összekötött Sinclair, vagy Commodore 64-es számítógép nagyszerű képi gondolatok teremtésére ad lehetőséget. Hogy miféléket? A videó esetében a kép hordozza a gondolatot: a képi gondolatok szóbeli magyarázgatása értelmetlenség. Ha szavakban elmondhatóak lennének, nem kellene őket képben megfogalmazni.

Néhány elméleti kérdés, zanzásítva. Ilyen rövid írásban csak sűrítve tudom érzékeltetni az elméleti problémákat. A videókamera pontokká bontja az általa mutatott képet, amelyeket jelekké változtat, ezeket kisugározzák, antennáinkkal felfogjuk, s a tévékészülék a jeleket ismét képpontokká, képpé alakítja. Ugyanaz történik a képmagnó lejátszásakor is. Létezik hát egy olyan fázisa az elektronikus képnek, amikor semmiféle filmre emlékeztető anyagi formája nincsen, csak jelekként létezik. Ezek a jelek (a kék, a piros, a zöld pontok sorai, vagy a fekete, illetve a fehér szín jelei stb.) önállóan is kezelhetők, a kép újra-megjelenítése előtt kiemelhetők, változtathatók. A jeleket, ezeket a mozaikkockákat úgy rakosgathatjuk, mint valamiféle kirakós gyerekjáték elemeit. Ez különbözteti meg a filmes mozgóképtől.

A film képei egy lefényképezett, valóságos kép fotómásolatai. A filmet csak utólagos labormunkákkal, filmtrükkökkel módosíthatjuk. Az elektronikus kép azonban folyamatosan, szemünk előtt, tetszésünk szerint alakítható. Amíg a filmtrükk merőben technikai eljárás, addig az elektronikus képkombináció az alkotók személyes látomásának, szuverén gondolatának organikus kifejezése. A kép összetevő elemei pontosan olyan kapcsolatba kerülnek egymással, mint a szavak a költői szóösszetétel esetében. Ugyanakkor mégsem beszélhetünk egyszerűen költői összetételről, hiszen a látvány alapvetően képzőművészeti kompozíció, mely egyszerre zenei jellegű is: lüktető, mozgó formáiban a zene pulzáló ritmusát hordozza. Olyan összetett képi-hangi művészet ez, amelynek lehetőségeiről korábban nem is álmodtunk. Mégis, ez a lehetőség adja a legnagyobb problémát. A filmművészet egyszerűen lefényképezhette a történeteket, ráépülhetett az európai kultúra realista-naturalista hagyományaira. Az elektronikus képkombináció erre alkalmatlan. Lényege: fantáziaképek teremtése.

Az európai kultúra — Arisztotelésztől napjainkig — utánzásnak tekinti a művészetet. Ha a művészet utánzás, akkor mi szükség mesterséges világok megteremtésére, illúzióalkotásra vagy fantáziaképek reális megjelenítésére? Ha pedig nincs szükségünk rá, akkor miért teremti az emberi kultúra tízezer éveken át a képzelet csodálatos képsorait, s miért támaszkodnak a legnagyobb alkotók a mítoszok, mesék világára?

Az ősi mítoszok, misztériumjátékok a születés, a lét, a végtelenség, a természet és az ember által felidézett démonok s a halál kérdésein töprengenek. A mai ember ugyanígy a születés, a lét, a végtelenség, a természet és az ember által felidézett démonok, az apokaliptikus pusztítással fenyegető technikai eszközök problémáin és a halál, az elmúlás továbbra is érthetetlen kérdésein töpreng. Amikor a videódráma ezt az utat járja, a művészet egyik eredeti, alapvető funkcióját teljesíti. Ez egyben azt is jelenti, hogy nem követheti a korábbi filmes dramaturgiai elképzeléseket, s ha bizonytalanul is, ha tévedések szakadékaiban összetörve is magát, de más irányban kell haladnia.

Az a tény, hogy a videó kikerült a stúdiókból, s minden ember maga töprenghet problémáin, lehetőségein, nagyon nagy reményekkel tölt el bennünket. De azért ne bízzuk el magunkat. A technikai haladás nem jelenti egyben a gondolkodás haladását. A videó digitális, számítógépes korszakában, mely megsokszorozza lehetőségeinket, ugyanolyan ostobák lehetünk, mint korábban. „Nem az az ostoba — írja Szkovoroda —, aki nem tud, hanem az, aki nem akar tudni." Végül is a videó: tükör. Tükre a világnak, a gondolkodásunknak. S ha ez a gondolkodás nem telítődik meg értelemmel, akkor csak Lichtenberg keserű aforizmájával zárhatjuk sorainkat:

„Ha majom néz a tükörbe, nem nézhet vissza apostol."

RAJNAI ANDRÁS

...ör AVAGY A MOZGÓKÉP ÚJ KORSZAKA

Variációk egy Akai—Videotonra

Megszületett hát a várva várt magyar—japán képmagnócsecsemő. Kicsit nehezen hordták ki, de meglett: az újszülött a jól csengő VS—3 SEG névre hallgat, hossza 44 centiméter, súlya 10,5 kiló, 70-től 8000 Hz-ig visít. Kevesen látták, még kevesebben használták, hosszabb távú üzemeltetési tapasztalatokról tehát nemigen beszélhetünk: ezért inkább pártatlan bemutatásra, mintsem szőrszálhasogató tesztre vállalkozhattunk. Műszaki szakértőink, Márczi Imre és Szügyi Zoltán véleményét — a nagy esemény felett érzett örömükben — kisebb zeneműbe komponáltuk.

Obligato

(El nem hagyható)

KEZELŐSZERVEK: A csinos kivitelű (bár manapság kicsit laposabb, keskenyebb a divat) készülékben ergonómiailag tökéletesen „kitalálva", valóban kézre — helyesebben ujjra — áll minden nyomógomb. Alig négy-öt órás próbálkozás, s a 38 oldalas kezelési útmutató bemagolása után már azt is tudhatjuk, mire valók a kapcsolók, melyek egyébként a jól bevált, enyhe érintésre kapcsoló rendszer szerint működnek. Igaz, ma már ezt szinte feleslegessé is a képmagnókon elhelyezni, hiszen szívesebben használjuk a vezeték nélküli távirányítókat. A VS—3 SEG infravörös távszabályozója négy kezelőszerv — az EJECT, a CLOCK, a PRESET és a TAPE SELECT — kivételével minden funkciót, akár a távprogramozást is képes irányítani. (Némi túlzással: még a plafon felé fordítva is működteti a készüléket, a kényelmes videózóna szinte a paplan alól sem kell kinyúlnia, nemhogy az ágyból felkelnie. Ami persze nem árt meg néha.) A szőrösszívűek egy sajnálatos hibát felfedezhetnek a távszabályozón: túlzottan a kezük ügyében van a REC gomb, s pillanatnyi óvatlan benyomásával már bele is törölhetünk a felvett képanyagba. Rejtély, hogy az egyébként gondos gyártók miért nem törődtek ezzel a problémával: a Betamaxon például lecsúsztatható plexi ablak védi a felvétel nyomógombját, de a legtöbb más típusú készüléken is legalább teljesen elkülönítették ezt a kapcsolót.

Ritardando

(Fokozatosan lassítva)

MEGBÍZHATÓSÁG: Egyetlen gondja akadt a kritikusoknak, amellyel kapcsolatban csak kételyeiket tudják megosztani az Olvasóval. Tesztelésünk során három Akai készüléket nyúztunk, és az úgynevezett Quick Finder üzemmódban (mikor a gép úgy csévéli viszonylag gyorsan a szalagot, hogy közben a sebesen elhaladó képet is szemlélhetjük) kivétel nélkül mindhárom magnó csak ügygyel-bajjal kapcsolt át PLAY (vagyis lejátszó) üzemállapotra. A mechanika nagyokat nyögött, nyihogott (ami nem éppen szakszerű, de pontos leírása a helyzetnek), s alaposan meghintáztatta a képet, mielőtt lejátszásra váltott. Kipróbáltuk JVC, Akai, BASF, Movex és Scotch kazettával egyaránt, de hiába — a hintázás maradt.

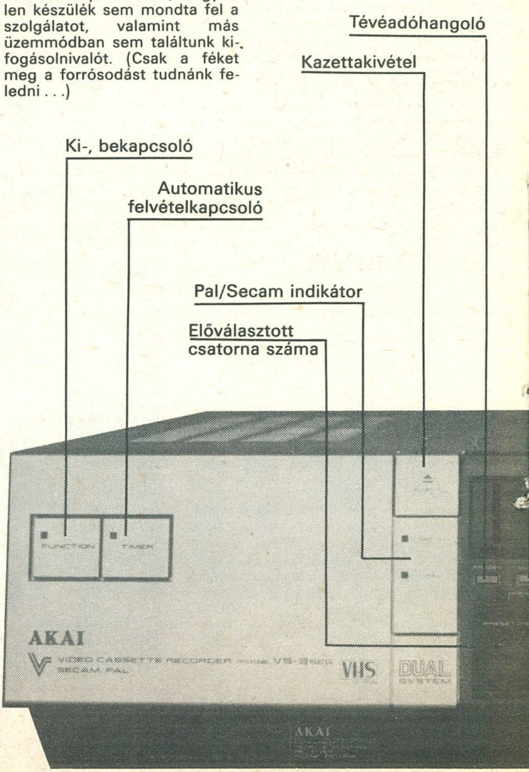
Ezen a ponton akár le is lehetne zárni Quick Finderünk szomorú esetének taglalását, de tisztességtelen dolog lenne elhallgatni, hogy e sorok írója a cikk írása közben — egy negyedik VS—3 SEG magnóval — újra kipróbálta a nevezetes kapcsolót, s lássunk csodát — a kép nem himbálózott, a mechanika nem nyögött. Akárhogy is van, az említett jelenség nem tűnik biztatónak hosszú távú igénybevétel esetén. (Zárójelben, de nem mellékesen: más ismert Akai típusokhoz hasonlóan a VS—3 SEG is hamar, néhány órás üzemeltetés után felmelegszik. A kazetták mágnesszalagjai pedig — ezt bátran állíthatjuk — nem szeretik a lassú tűzön sülést.)

Visszatérve a QF-re: meglehet, sikerült éppen azt a három készüléket kifognunk, amelyiken rossz a fék, s a hibát egyetlen más Akain sem lehet kimutatni. Tény, hogy szakembereink munkahelyén nem három, hanem sok tucat Akai működik azóta is folyamatosan, s egyetlen készülék sem mondta fel a szolgálatot, valamint más üzemmódban sem találtunk kifogásolnivalót. (Csak a féket meg a forrósodást tudnánk feledni . . .)

Viva voce

(Élénken, sőt ujjongva)

KÉPMINŐSÉG: A kép minőségét három tényezővel tudjuk értékelni: a jel-zaj viszonnyal (közérthetőbben: a szemcsézettel, vagyis hogy mennyire „mákos", szétesö a kép); a színhelyességgel; valamint a képélesség, -felbontás színvonalával. Ehhez mérőkazettákat készítenek a gyárak, hazánkban azonban, ha egyáltalán van ilyen, akkor jól eldugták — egyetlen videózással foglalkozó intézménynél sem sikerült nyomára bukkanni. A különféle magnók

készítői berendezéseikhez referenciakazettákat mellékelnek: ezek azonban legtöbbször csak a boldog magnótulajdonos átejtésére szolgálnak, mert sohasem az illető géptípuson készítették őket, hanem bonyolult és drága stúdióberendezéseken. (Hadd örüljön a laikus, hogy gépe milyen kitűnő minőséget és kunsztokat produkál!)

Bennünket persze efféle cselekkel nem lehetett megtéveszteni tesztünk készítésekor. Annál is inkább, mert a VS—3 SEG-hez egyáltalán nem adtak referenciakazettát. Az Országos Oktatástechnikai Központ adott a készülékhez egy demo-kazettát, melyre a magnókezelés útmutatóját vették fel. Ami ugyan kedves ajándék a felhasználónak, de nem referenciakazetta, s mit ne mondjunk: ezt sem ezen a gépen vették fel.

A kör tehát bezárult: maradt az, ami a képernyőn látható (pedig felesleges említeni, mennyire befolyásolja a képminőséget a műsoros kazetta színvonala), valamint bekapcsolhattunk egy HAMEG HM 204-2 oszcilloszkópot. Nos, nem véletlen a fejezet „Viva voce" jelzése: a kép igen szép, az oszcilloszkópon megfigyelve stabil és korrekt a jelalak — sőt a U-Matic félprofi készülékek jelével vetekszik.

Arco, con arco

(Vonóshangszer pizzicato játéka után ismét vonós játék)

SZOLGÁLTATÁSOK: A VS—3 SEG a „Can't miss" (el nem téveszthető) elv alapján készült, ami azt jelenti, hogy az egyes „funkciógombok" lenyomását a gép a képernyőn néhány másodpercre angolul kiírja, illetve, hogy bonyolultabb programozási feladatok esetén (óra, távprogramozás) még azt is közli a képernyőn, hogy milyen nyomógombokat, milyen sorrendben kell megérinteni. Ez nagyon szép dolog, az említett összetettebb, bonyolultabb műveleteknél igen jól jön a felhasználónak. Nem így az üzemmódkijelzések, mert (szubjektív) véleményünk szerint a magnótulajdonost legfeljebb két-három napig szórakoztatja, hogy mondjuk a PLAY (lejátszás) gomb lenyomása után minden áldott alkalommal ott lebeg a képernyőn három másodpercig a PLAY felirat... Később ez inkább bosszantó, különösen, ha meggondoljuk, hogy ráadásul a magnó előlapján is világító jelzés mutat minden üzemmódot. Elegáns dolog lett volna, ha a gyártó egy kapcsoló beiktatásával kikapcsolhatóvá teszi a szövegközlést.

Szerencsétlen megoldásnak tűnnek a készülék hátoldalán a ki- és bemeneti nyílásokba helyezett jumperek, vagyis áthidaló kengyelek, melyeket el kell távolítani, ha másik magnóra vagy videókazettára akarunk csatlakozni. Egy egyszerű kapcsolóval helyettesíthetők lettek volna, s akkor a magnótulajdonosnak nem kellene két „drótdarab" elvesztésétől rettegnie. Szinte kivétel nélkül minden képmagnóban automatikus felvételi szintszabályozás működik, így ebben a gépben is.

Kár, hogy nincs a készüléken AUDIO DUB, vagyis a felvett műsort nem lehet utólag hangosítani. (Aki már valaha is dolgozott kamerával, bármilyen amatőr szinten, az tapasztalhatta, mennyi zavaró hang jut a mikrofonba: az utószinkron pedig eltünteti az operatőr káromkodásától a lakáscsengőig az összes felesleges „zajforrást".)

Kamerát amúgy sem túlzottan érdemes ehhez az Akaihoz vásárolni, mert csak a független tápegységgel használható kamerák csatlakoztathatók rá. Ezek pedig drágák és nehézkesek, csak egy helyiségben, belső felvételek készítését teszik lehetővé. Egyébként: a készülék (némileg reszkető) állóképet is ad; kijelzi a képernyőn a pontos időt és a szalag hátralevő játszási idejét (ami igen hasznos szolgáltatás felvételkor); kitűnő távszabályozóját pedig már említettük.

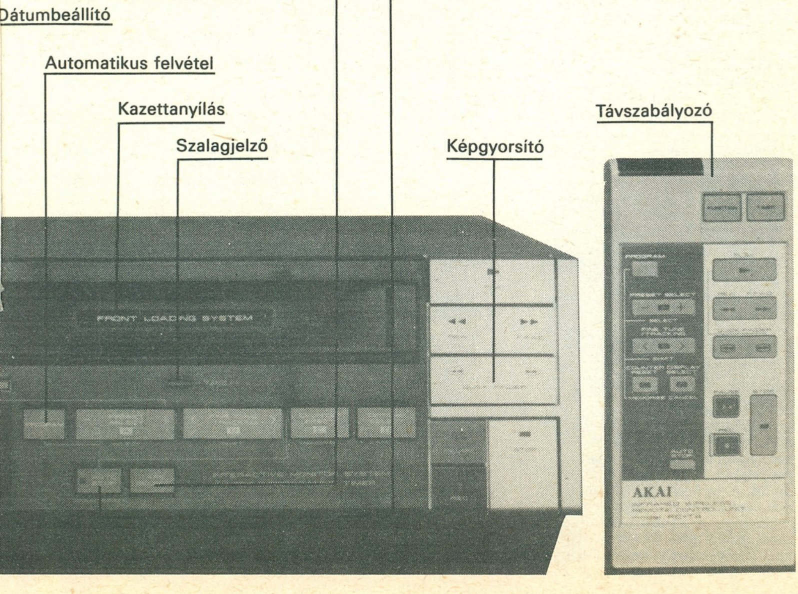
Intermezzo

(Drámai közjáték)

ÁR: Nem feladata természetesen a mégoly szubjektív tesztnek sem a hazai kereskedelmi viszonyok bírálata, mégis meg kell említeni, hogy egy képmagnó árát honunkban értékelni kétségbeejtő feladat. Ennek ugyanis akkor lenne valamelyes értelme, ha a hazai videópiac árait fogjuk fel realitásnak, s ahhoz viszonyítjuk a VS—3 SEG-et. Csakhogy realitásnak venni azt, ami évek óta az eladók extraprofitjának rózsaszínes-lilás ködében lebeg...

Mindenesetre elgondolkodtató, hogy míg nálunk a VS—3 SEG 66 ezer forint lesz, az NSZK-ban 27-30 ezer forintnak megfelelő összegű márkáért kapható...

Ha azonban valaki — vagy mert szíve telve jószándékkal, vagy mert momentán egy fia dollárja, márkája sincs — kizárólag a hazai piacot figyeli, már rögtön kedvezőnek tűnik a VS—3 SEG ára. A hasonló szolgáltatásokat nyújtó készülékek ugyanis jelenleg 70-80 ezer forint körül kaphatóak. Némileg talán majd letöri az árakat, mint tavaly a Panasonic, amit nem sokáig tudtak a kiskereskedelem 70 ezres árával szemben 100, meg 110 ezer forintért eladni a bizományiban.

Cadenza

(Zárás)

Tekintettel a közismerten gyenge hazai szervizellátottságra, szerencsére úgy tűnik, a Videoton olyan készüléket választott, amelyik hosszabb ideig állja majd a sarat javíttatás nélkül is. Meglehet, sokéves üzemeltetés után hasonló készüléknek fog számítani a videómezőnyben, mint a kazettás hangmagnók között a Pioneer CT—506-os, amelyik elsőként hozott megbízható, jó minőséget a hazai pályára. Ezért, mikor már több ezer képmagnós nyúzta, „kibővített" felhasználói tesztben írunk új variációt az újszülött Akai—Videotonra.

B. Z.

(Megjelent az Ötlet hetilap Videómellékletében)

Panasonic-keringő

Stílustörés: a felkelő nap országából származó készülékeket bemutató tesztet formailag talán helyesebb lenne amúgy japán módra szamiszen vagy sakuhacsi játéknak nevezni. Valójában azonban keringő ez a javából. Amint az előző oldalakon az Akai VS—3-at (amely a Videoton-kooperáció révén az elkövetkező időszak leginkább elterjedt hazai típusa lesz), most a Panasonic NV—333EE-t (amely a kereskedelem jóvoltából honunkban a jelenleg legnagyobb számban megtalálható készülék) is csak kerülgetni tudjuk, mint ifjú Johann Strauss a Kék Dunát.

Ad libitum

(Tetszés szerint)

KEZELŐSZERVEK: Ma már nem divat ilyen készüléket gyártani. Aki tudja, hogy hovatovább, inkább divat kérdése híradástechnikai eszközt készíteni, mint tavasszal Párizsban a szoknyák hosszát meghatározni (s ezt ki ne tudná?), annak számos oka lehet a fanyalgásra. Először is micsoda dolog felülről kazettát behelyezni: az elölről töltés a sikk. A fronttöltéses magnót ugyanis egy szűk polcon is el lehet helyezni: bőven elfér a lakótelepi lakásban azon a harmincentis helyen, ami a fürdőkád, a szobaszekrény meg a gyerek ágya között marad. Másodszor: telerakták az egész előlapot nyomógombokkal, ahelyett, hogy a jól bevált érintésre kapcsoló gombokat alkalmazták volna. Nem egy igazi élmény a vezetékes távkapcsoló „madzagjában" hanyatt esni sem: jobb családból származó berendezést illik infravörös, vagy más, vezeték nélküli távszabályozóval gyártani. A vízözön előtti szalagszámláló sem fogja elbájolni a divatbarátokat: éppen olyan mechanikus számlálót építettek bele, mint az olcsóbb hangmagnókba. (Jogos ellenvetés lehetne a Panasonic-tulajdonosoknak mindeme dohogással szemben, hogy a tegnapi fejlesztésű készüléket ne a mai mércével mérjük... Igen ám, de míg NV—333EE-ből van a legtöbb a képmagnópiacon, s ára nagyon is „mai" még: addig a mércét sem tehetjük lejjebb.)

Sajnos (hogy mennyire sajnos, arról lásd még következő zenei tételünket) a televízióadók állomásra hangolását kézzel kell elvégeznünk. Ahelyett, hogy fotelba dőlve benyomnánk az infravörös távkapcsolón két gombot (mint teszem azt az Akai VS—3-on vagy más korszerű készüléken), s kényelmesen figyelnénk, hogy az elektronika végigzongorázza az OIRT- és a CCIR-sávokat, s helyettünk automatikusan ráhangolna a közel s távol fogható összes adóra — leguggolhatunk a Panasonic mellé és tekergethetünk miniatűr gombokat.

Punctus contra punctum

(Ellenpont)

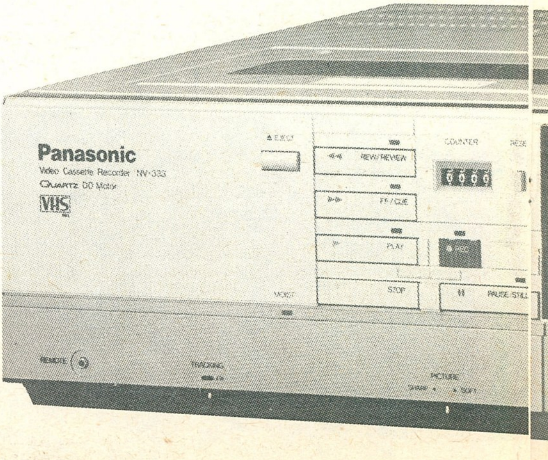
MEGBÍZHATÓSÁG: Kritikusainknak úgy tűnik, mintha egy olyan tört számmal jellemezhetnénk legjobban a videókészüléket, melynek számlálójában a megbízhatóság, nevezőjében pedig a szolgáltatások lennének. Jobb híján az Akait véve etalonnak, a Panasonic láthatóan elavultabb kezelőszerveket, s következésképpen kevesebb kényelmet nyújt használóinak — de nehezebben is romlik el. Műszaki szakértőink immár két esztendeje nyúzzák az NV—333EE-ket, s egyetlen meghibásodást nem tapasztaltak ezalatt. Jellemző ennek a nagy szériában gyártott, egyszerű masinának a minőségére, hogy még azt is kibírta üzemzavar nélkül, mikor az egyiket véletlenül asztalmagasságból fejre ejtették...

Ebbe a termékbe a Matsushita jóformán csak azt tette bele, amire feltétlenül szükség van. Így aztán, bár előbb bosszankodtunk az „ósdi" állomáskeresőn, a megbízhatóság nevében ünnepelnünk kell: amit az Akai esetében bonyolult elektronika, memória, IC-k végeznek, azt a Panasonicnál megteszi egy — egyszerűsége miatt gyakorlatilag örökéletű — kapcsoló és egy potméter. A Panasonic (például az Akainál) lényegesen kevésbé melegszik, elegánsan leegyszerűsített mechanikával dolgozik — mindez a nagyobb hosszú távú üzemelési biztonságot igazolja. S mellesleg: a fejet két év alatt egyszer sem kellett tisztítani.

Leitmotiv

(Vezérmotívum)

KÉPMINŐSÉG: Ismét az Akait használva viszonyítási alapnak, vakpróbával készítettünk szubjektív tesztet, s figyeltük a két készülék teljesítményét egy HAMEG HM 204-2 oszcilloszkópon. Természetesen bemértük a videó- (moduláció és demoduláció nélküli) jelet is: a Panasonic mindhárom — normál tévé-, videójel, s oszcilloszkópkép — műfajban győzelmet aratott. Nem kiütéses győzelmet, mert csekély különbség tapasztalható a két típus között: de ez a „csekély" mindig mellette szólt. Az Akai valamivel életlenebb, zajosabb képet produkál, ami annál is bosszantóbb, mivel az Akai szalaggal, Akai gépekkel másolt programok is ezt igazolták. Vakpróbával (nem tudva éppen melyik készülék képe látható az Infra Color tévé képernyőjén) folytatva tovább a tesztet, a színeket is kivétel nélkül mindig teltebbnek, valószínűbbnek, kevésbé kékben-lilában játszónak találtuk, mint az Akaiét.

Panasonic NV—333EE

Tápfeszültség: 220 V AC 50-60 Hz

A készülék fogyasztása: kb. 36 watt

Tévérendszer: 625 soros, 50 félképes keleti és nyugati SECAM-on is működik • kétnormás

Videófelvételi rendszer: két forgófejes, helikális rendszerű

Hangsáv: egy sáv

Szalagformátum: VHS

Szalagsebesség: 23,39 mm/sec

Felvételi és visszajátszási idő: 240 perc NV—E 240-es szalaggal

Gyorscsévélés előre és hátra: kevesebb mint 4,5 perc az NV—E 180-as szalaggal

Bemeneti szint: videóbemeneten a videójelszint egy Volt BNC csatlakozóval tudunk a videóbemenetre csatlakozni • videóbemenet 75 Ω aszimmetrikus hangvonalbemenetre jackdugóval lehet csatlakozni • a hangbemenet az 50 kΩ-on 20 dB-es jelet kíván meg

Kimenő szint: a videókimeneten, amelyre BNC-vel kapcsolódhatunk, egy Voltos videojelet ad • a kimenő ellenállás 75 Ω, a kimenet aszimmetrikus • a hangkimenethez jackdugóval tudunk csatlakozni, a kimenet aszimmetrikus, egy kΩ kimenő ellenállású, a szolgáltatott jel 6 dB • a nagyfrekvenciás kimeneten a 36-os csatornán szolgáltat jelet, a bizonytalanság ±4 csatorna 75 kΩ-os a kimenet, aszimmetrikus (koaxiális kábelen csatlakozhat a tévéhez)

Horizontális felbontás: színes kép esetén jobb, mint 240 sor

Hangrögzítés frekvenciatartománya: 80 Hz és 10 kHz közé esik

Jel-zaj viszony: a videójel jobb, mint 43 dB • a hangjel jobb, mint 43 dB

Működési hőmérséklet: 5 °C-tól 40 °C-ig

Páratartalom: 35%-tól 80%-ig terjedhet

Súly: 8,4 kg

Méretek: 430 mm széles, 125 mm magas, 358 mm mély

Repriz

(Visszatérés)

SZOLGÁLTATÁSOK: Összevetve az Akai sokkal többet nyújt, használata kényelmesebb. Nagyon kevés ma már a Panasonic két hétre egy programozási lehetősége (Akai: 4 hétre 2 program). Felszerelték viszont az OTR (One-Touch Timer Recording) szolgáltatással, amely gombnyomásra 30, 60, 90 és 120 perces felvételre indítja el, majd kikapcsolja a magnót. Kissé szerencsétlen megoldás, hogy gyorskeresés üzemmódban a PLAY gombot szakadatlan nyomni kell, de ez a mechanizmus lehetővé teszi a felvételek szinte kockára pontos egymás utáni játszását (s nem csévél vissza durván beletörölve az előbb felvett anyagba, mint az Akai). Ha párás a készülék, mert például télen a hidegből meleg szobába vittük át, világít a MOIST nedvességérzékelő indikátor. Helyet kapott a berendezésen a szokásos TRACKING (sávszabályozó) és a PICTURE (képélesség) is. A vezetékes távszabályozóval csak a lejátszás és a felvétel üzemmódját lehet vezérelni (az Akaival szinte minden távirányítható, vezeték nélkül).

Nocturne

(Éjszakát idéző)

ÁR: Nem annyira az NV—333EE-t jellemzi, mint inkább hazai kereskedelmi viszonyainkat, hogy ennek a régi konstrukciójú gépnek az ára ma sem alacsonyabb, mint megjelenése idején. A két esztendeje állami kereskedelemben árult készülékek használtan legfeljebb 5—10 ezer forinttal olcsóbbak, mint újonnan. Külföldön a berendezés árának negyedéért, harmadáért korszerűbb és hasonlóan megbízható Panasonicot vásárolhatunk. Ezt a típust a potenciális vásárlóknak csak akkor ajánljuk, ha kizárólag itthon, forintért keresnek éjjel-nappal nyúzandó készüléket.

B. Z.

Kazetta-vadászat

A teszt JVC BR7000ER típusú videómagnóval készült, melyet a nyugati országokban műsorsokszorosításra használnak. Minősége kielégíti a szabványban foglaltakat. Drop-out számlálásra a JVC VO—3E típusú készüléket használtuk. Videómegjelenítőnek SONY VPH—722Q/QM típusú kivetítőt használtunk. Ezek után lássuk a tesztet.

Minősítésük:

5 — kitűnő (magamnak ajánlom)
4 — jó (még megvenném)
3 — közepes, elfogadható (ha jobb nincs)
2 — gyenge (az ellenségemnek)
1 — rossz (az ellenségemnek se)

Típus	Videó	Audio	Drop-out	Mechanikai tul.	Átlag
Agfa E—180 HGX	5	5	5	5	5
Maxell E—180 HGX	5	5	5	4	4,75
TDK E—180 Super Anilyn	4	4	5	4	4,25
Basf E—180 HG	3	5	4	3	3,75
Maxell E—180	4	3	5	3	3,75
Fuji E—180	3	2	4	3	3
Agfa E—180	2	4	3	3	3
JVC E—180	2	1	4	2	2,25
Panasonic E—180	2	2	3	2	2,25
Skytek E—180	1	1	3	1	1,5

Vizsgálataink során négy fő jellemzővel foglalkoztunk, melyek fehéren-feketén elárulják a mégoly színes kazetták minőségét is. Ezek a tényezők a következők: Video, Audio, Drop-out, Mechanika.

Videóvizsgálat: vizsgálatunk célja megállapítani a felvett és a visszajátszott kép közötti minőség különbségét. A különbséget jel/zaj viszonnyal tudjuk a legjobban érzékeltetni. Esetünkben például 40 dB-es jel/zaj 1:100-as arányt jelent, mely egy közepes minőségű kazettának a jellemzője. Ezt a viszonyszámot luminancia (fekete-fehér összetevő) és crominancia (színes összetevő) esetén is egyaránt célszerű volt megvizsgálni. Minél alacsonyabb a zajszint, annál többször tudjuk oda-vissza átmásolni felvételünket. Egy jó minőségű kazettánál az átmásolások száma elérheti a négyet, míg egy gyengébb kazetta esetén már a második átmásolás is élvezhetetlen műsort eredményez.

Audiovizsgálat: vizsgálatunk megegyezik a hangszalagok vizsgálatával, vagyis jel/zaj viszony mérése, torzításmérés s sztereófelvétel esetén a csatornák közötti áthallás mérése.

Drop-out számlálás: a drop-out nem más, mint „jelhiány", vagyis a szalag jelhordozó rétegének a hiánya. (Ez lehet öntési hiba vagy a szalagon a porszemcsék, illetve egyéb szennyeződések által kialakított kráterszerű bemélyedések, melyeken a magnó nem tud felvételt készíteni. Visszajátszáskor jelhiányokat eredményez, amiket a videómagnó drop-out korrektor áramkörei — több-kevesebb sikerrel — kikorrigálnak. (Vizsgálatunk során az egy percre jutó 15 μ secundumnál hosszabb drop-out-okat számoltuk.)

Jó minőségűnek minősítettük azokat a kazettákat, melyeknél egy perc alatt 5-8 drop-out-ot tudtunk megszámolni. Gyengébb kazetta esetén ez a szám elérhette a 60-as értéket is, ami másodpercenkénti egy villanásnak felel meg.

Mechanikai jellemzők: Ezúttal a kazetta mechanikáját teszteltük, a fejek és a szalag kontaktusát vizsgáltuk, az összeszerelés precizitását értékeltük. E kazettajellemző nagymértékben befolyásolja magnónk működését, élettartamát. Nem túlzás azt állítani, hogy néhány rossz minőségű, rosszul megválasztott kazetta magnónk élettartamának lerövidülését, a videófejek elkopását nagymértékben „elősegítheti".

Egyes külhoni laptársak a kazetták tulajdonságait fontossági sorrendjüknek megfelelően súlyozottan bírálják el. Nagyobb súlyban szerepel a videó, utána a mechanika következik, majd a drop-out, s a legvégén következik, a legkisebb súllyal a hang.

Befejezésül példaként álljon itt egy felsorolás arról, hogy az NSZK-ban megjelenő, tekintélyes VIDEO című lap mely kazettatípusokat ajánlja megvételre. 44 kazetta elbírálása után a következőket javasolják: Agfa E—180 HGX, Hitachi E—180 HG Super, Maxell E—180 HGX Gold, Panasonic E—180 HIFI, TDK E—120 Extra HG.

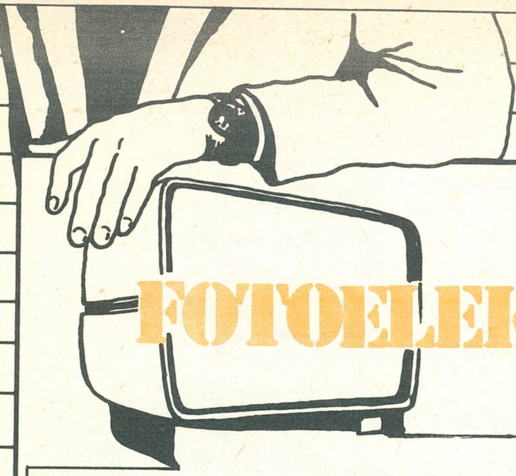
K. Gy.

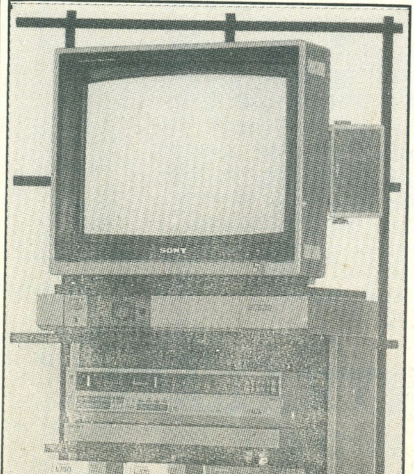
A videókazetták minősége rendkívül változó, s nem mindig van arányban a minőség az árral. Gyakran lehet találni a kazettákon olyan feliratot, mely sejtetni engedi, hogy jobb minőségű, kiválóbb, mint a többi, hasonló jellegű társa. Ezek néha valóban igazak, de többnyire nem egyebek ügyes reklámfogásnál. Ismertebb, nagy cégek ritkábban kockáztatják üzleti jó hírüket alaptalan állításokkal. Példának álljon itt néhány gyakori meghatározás:

Super Dynamic: nagy dinamikájú, jó minőségű, alacsony zajszintű felvételt biztosít.

High Grade: nagy felbontású, nagy árnyalati különbségek visszaadását ígéri.

HIFI, High Quality, Super, Super HG, Super HGX, HG Chrome, HGX Gold: mind a kazetta valamely kiváló tulajdonságát hivatott hirdetni.

Charlie

A nyílt árusítási és vételi bolt (amelyet a ráckevei Aranykalász Mgtsz elektromos részlege nyitott meg Budapesten, az I. kerület Csalogány utca 4/D alatt), árukészletével valóban a legszélesebb igényeket is kielégíti. Kapható itt a japán ipar remekeitől kezdve az NSZK legújabb gépcsodájáig minden, ami megkönnyíti a mindennapok munkáját és örömtelibbé teszi a szabadidőt. Természetesen nem hiányoznak a hazai elektromos berendezések sem, de az Orion és a Videoton készülékein kívül olyan nagynevű cégek termékeivel is találkozhatunk, mint a Sony, a Fisher, a Telefunken, a JVC, a Toshiba, nem is beszélve a kiegészítő cikkekről, mint például a TDK, az AGFA, a Sony, a Maxell, a JVC és a BASF videokazettáiról és a legutóbbi időben gyártott képlemezekről. Ha valamely árufélesség pillanatnyilag nem kapható, az üzemeltetők rövid idő alatt beszerzik (s csupán 10% hasznot „tesznek rá" a beszerzési árra!). E kedvező szolgáltatás máris széles vevőkört vonzott, hiszen az áruskála tetszés szerint bővíthető. Pedig már így is sok minden kapható: elektromos gyermekjátékok, személyi számítógépek, képlemez-lejátszók, CB-rádiók, lemezjátszók, számológépek, órák, műsoros videokazetták... Egyet s mást bizonyára kifelejtettünk, de erről már csak személyesen győződhetnek meg, a boltban. Reméljük, szavunkon tudnak fogni bennünket...

ARANYKALÁSZ
MGTSZ RÁCKEVE
SZERZŐDÉSES ÜZLET

1015 BUDAPEST I., CSALOGÁNY U. 4/d

NE SOKAT KÖLTSÖN, VEGYEN INKÁBB KÖLCSÖN!

Az Iparcikk Kölcsönző és Szolgáltató Vállalat boltjaiból bérelhető képmagnó segítségével igényeinek megfelelő műsort állíthat össze, játszhat le családjának és barátainak.

A kiváló minőségű VHS rendszerű képmagnó kölcsönzésével

BUDAPESTEN:

A KÖLCSÖNZŐSZOLGÁLAT
Bp. V., Váci u. 42. Telefon: 181-422

9. sz. kölcsönzőbolt
Bp. XIII., Váci út 39. Telefon: 498-346

22. sz. kölcsönzőbolt
Bp. VI., Lenin krt. 80. Telefon: 115-669

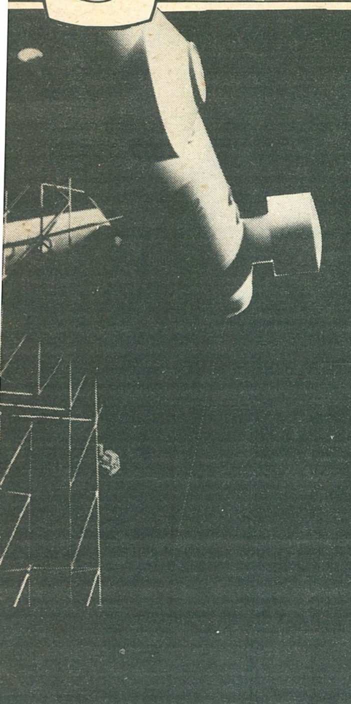
foglalkozik.

IPARCIKK KÖLCSÖNZŐ ÉS SZOLGÁLTATÓ VÁLLALAT

VIDÉKEN:

a miskolci, pécsi, szegedi, bajai, kaposvári, veszprémi, nyíregyházi, debreceni, győri, tatabányai, zalaegerszegi, szolnoki és salgótarjáni kölcsönzőboltokban bérelhető képmagnó előnyös feltételek mellett.

A kölcsönzés feltételeiről részletes felvilágosítást adnak a kölcsönzőboltok.

Információs forradalom

Napjainkban kommunikációs forradalom zajlik a világban. Tudomást veszünk-e róla vagy sem, felismerjük a fontosságát vagy értetlenül állunk előtte — már zajlik. S ami történik, legalább olyan horderejű átalakulás, mint amilyen az írás feltalálása volt a történeti idők hajnalán, s a könyvnyomtatásé jó ötszáz évvel ezelőtt. A harmadik kommunikációs forradalmat éljük. Éljük? Mi is?

Körülnézvén, valamit mindenképpen észrevehettünk: a kommunikációs eszközök gyors fejlődését és szaporodását. A mikrobarázdás hanglemez vagy harminc éve létezik, a sztereolemez körülbelül 25 éves, a digitális felvételű lemez és a compact disc a ma újdonsága. Még sokan emlékeznek a televízió hazai megjelenésére s a színes vevőkészülék sem újdonság már, miközben néhány éve jelen van a teletext (képújság), halad a videomagnók itthoni terjedése s a boltokban időnként kaphatók lézeres lejátszású képlemezek. Már „régóta" (1968: mexikói olimpia) megszokott dolog, hogy a képernyőn műholddal továbbított műsor jelenik meg, s megkezdődött a kábeltelevízió legegyszerűbb fajtájának hazai fejlődése is. A CB a „tegnap" újdonsága, a személyi számítógépek terjedése a ma és a holnap rendkívül fontos irányzata. S közben már láthatók hirdetések a nálunk is gyártott irodai szövegfeldolgozó rendszerekről, tervek a videotex (mondjuk: televíziós adatbank) létrehozására, mérnökök dolgoznak a műholdas tévéadások vevőantennáinak hazai kifejlesztésén.

Ám az eszközök és szolgáltatások sokasodása önmagában még nem kommunikációs forradalom. Akkor sem, ha a felsorolást kiegészítenénk a közvetlen műsorszóró műholdakkal, a sztereotelevízióval stb. Mindez csupán a felszín s a kezdet. Az Egyesült Államokban vagy Japánban is, ahol leginkább előrehaladtak, s nálunk is, ahol még a küszöbön vagy az előtt állunk.

Miközben mindezek s még más közlési eszközök, módok, szolgáltatások megjelentek a közfogyasztói piacokon, számos olyan folyamat zajlott le, amely kevésbé tűnik fel a köznapokban, vagy szinte nem is látható. Pedig kommunikációs forradalomról csak azért beszélhetünk, mert a következők is végbementek.

A távközlésben előbb alkalmazták a műholdakat, majd kiépültek a világ nagy részét behálózó műholdas rendszerek (pl. Intelsat, Interszputnyik) s a szatellitek teljesítőképessége — többféle értelemben is — mind nagyobb. Másrészt kifejlesztették a nagy átviteli képességű koaxiális kábeleket s jelenleg sokfelé dolgoznak a még sokkalta nagyobb kapacitású üvegszál kábelek fejlesztésén, gyártásán, alkalmazásán. A számítástechnikában a komputerek miniatürizálása, teljesítményük robbanásszerű növekedése és olcsóbbodása hozott és hoz mélyreható változásokat, különösen a felhasználói hozzáférés megkönnyítése nyomán. S eközben mérföldes léptekkel haladt előre a digitális rögzítés és átvitel technikája is.

A műhold, a kábel, a számítógép — s más, itt nem említett területek — fejlődése lehetővé teszik, hogy a közlés köznapokban látható eszközei egymáshoz közeledjenek, összekapcsolódjanak, rendszerbe szerveződjenek. Pontosan ez az összeszövődés, a felhasználási módok és a teljesítmények ebből következő kiterjedése és megnövekedése teszi a kommunikációs forradalom lényegét. Pontosabban, technikai lényegét. Amiről szó van, az nem csupán és nem elsősorban technikai szempontból fontos.

A kommunikációs forradalom rendkívüli jelentősége a gazdaságban látható leginkább. A modern kommunikáció eszközeinek gyártása, szolgáltatásainak kínálata már ma is — és nem tegnap óta — a legfejlettebb ipari országok válságoktól nem kímélt gazdaságának leggyorsabban fejlődő, a nemzetgazdaságok jelenét erőteljesen befolyásoló, ún. húzó ágazatai közé tartozik. S az általuk piacra hozott produktumok az egyéb ágazatok — a bankélettől a tudományig, az ipartól az élelmiszer-termelésig mindennek átformálják a tevékenységét.

Eközben a közfogyasztási cikkek piacán megjelent és közeljövőben megjelenő kommunikációs eszközök és technológiák a köznapi élet átalakulásának éppúgy hatótényezőivé válnak, mint a kulturális szférában. S nagyon téved, aki azt hiszi, hogy mindezek a „jóléti társadalmak" vagy a pénzükkel kezdeni mit sem tudó „újgazdagok" fitogtató fogyasztásának cafrangjai.

Ez a történet rólunk is szól.

JAKAB ZOLTÁN

Hetvenkétezer képmagnó a magyar háztartásokban

1984 őszén összesen 72 800 képmagnót használtak a magyar háztartásokban. Ebből — az egy háztartásban élők átlagos száma alapján — az következik, hogy tavaly novemberben kereken 340 ezer felnőtt és gyermek napi élménye, tapasztalata volt a videózás. A képmagnó hatóköre azonban jóval szélesebb ennél. Nemcsak a közületek, közintézmények vagy a nyilvános szórakozóhelyek készülékei miatt. (Ezek számáról nincs friss adat.) Az ismerősök révén. Ugyanis, a felnőtt lakosság készülékkel egyébként nem rendelkező 6 százalékának, mintegy 470 ezer embernek van videótulajdonos barátja, ismerőse.

Ezek az adatok a Tömegkommunikációs Kutatóközpont 1984-ben végzett, országos, reprezentatív felméréseinek eredményeiből következnek. Kilencezer 18 éves vagy idősebb ember személyes megkérdezése során 1,5% válaszolta, hogy van képmagnójuk. Ennek felel meg az a készülékállomány, amit bevezetőben említettünk. Minden felmérésnek van azonban bizonyos — szakszerű lebonyolítás esetén mérhető — hibája. Ha ezt beszámítjuk, a magyar háztartások képmagnóállományát 72-73 ezerre becsülhetjük a múlt év őszi állapot szerint. Az azóta eltelt idő vásárlásait is figyelembe véve valószínű, hogy manapság legalább 80 ezer képrögzítőt használnak az otthonokban. S ha egy készülék belföldi értékét 80 ezer forintra tesszük, meghökkentő számot kapunk. A magyar háztartások már eddig is *több mint 6 milliárd forintot* fektettek be a képrögzítők vásárlásába.

Kinek van ma videómagnója? A felmérési eredmények szerint a budapesti kérdezettek 2 százaléka, a vidéki városokban élőknek 1,8 és a községieknek 1,2 százaléka rendelkezik készülékkel. Másképp kifejezve, a készülékállománynak 1/3 része a fővárosi háztartásokban található, további 1/3-1/3 része pedig a többi városban, illetve a falvakban. Az országos átlagot meghaladó arányban van képmagnója a vezető állásúaknak, értelmiségieknek, az egyéb szellemi foglalkozásúaknak és a szakmunkásoknak. E foglalkozási csoportok egyikében sem haladja azonban meg az ellátottság a 3 százalékot.

S kik azok, akik ismerőseik, barátaik révén kerülnek a videó közvetlen vonzáskörébe? Budapesten a megkérdezettek 13%-a, a vidéki városokban 5, a községekben pedig 3%-a válaszolta, hogy ismerősei között van képmagnó-tulajdonos. (A fővárosi arány mintegy negyedmillió embert jelent.) A videózással ismerősök, barátok révén kapcsolatban lévő félmillió felnőtt között a 6 százalékos átlagot jóval meghaladó arányban vannak a 30 éven aluliak, a magas családi jövedelműek és az átlagot meghaladó iskolázottságúak.

A videó külföldön

SZINGAPÚR AZ ABSZOLÚT ELSŐ, EURÓPÁBAN PEDIG ANGLIA VEZET

1984 őszén Szingapúrban volt a leggyakoribb használati eszköz a képmagnó. A Maláj-félsziget városállamában a háztartások 54%-a rendelkezett képrögzítővel, a szomszédos Malaysiában pedig 26%. Ausztráliában 30% volt az arány.

Európában jelenleg Angliában a legmagasabb az ellátottsági szint, majd Svédország és az NSZK következik. (L. a statisztikát.)

Némileg meglepő, hogy a képmagnók legfőbb gyártója, Japán esetében csak a háztartások 21%-ában volt ilyen berendezés, az Egyesült Államokban pedig 19%-os ellátottságot mértek.

A *VHS* rendszerű készülékek szinte mindenütt abszolút többségben vannak. Szingapúrban 100 készülékből 95, az USA-ban 77, Japánban pedig 66 ilyen rendszerű. Az európai arányok 45—50% (Hollandia) és 80% (Svédország) között váltakoznak. A *Philips/V 2000* elterjedtsége Hollandiában 20—25%, az NSZK-ban 25%. Európában a *Betamax* rendszer sehol sem haladja meg az egyharmados piaci részesedést.

●

A KÉPMAGNÓ ELTERJEDÉSE EURÓPÁBAN

	A képmagnóval rendelkező háztartások aránya (%)
Egyesült Királyság	23
Svédország	22
Német Szövetségi Köztársaság	20
Hollandia	16
Norvégia	15
Svájc	15
Finnország	15
Dánia	9
Spanyolország	7
Olaszország	5
Franciaország	4

ELEKTRONIKUS POSTA

Expressz küldemény

2 óra vagy 20 másodperc alatt

Az Egyesült Államokban a *posta* 24 óra alatt juttat el egy expresszlevelet a keleti partvidékről a nyugatira, mondjuk Bostonból San Franciscóba. Ha a küldemény nem nehezebb 28 grammnál, 2 dollár 20 centet kell fizetni.

Akinek ez túlságosan lassú, igénybe veheti a *Zap-Mail* cég szolgáltatásait. Küldeménye így 2 óra alatt juthat el az Atlanti-óceántól a Csendes-óceánig. Természetesen, nem eredeti formában, hanem fénymásolatban. (Egy New York—Los Angeles közötti közvetlen repülőjárat menetideje az éjszakai órákban mintegy 4,5 óra.) A 120 perces továbbítási időnek jó háromnegyed része azzal telik el, hogy a Zap-Mail küldönce elmegy a feladóhoz a küldeményért s beviszi a cég irodájába, illetve a célállomáson egy másik küldönc kiviszi azt a címzettnek. A közbenső időszakban az anyagról elektronikus úton másolat készül, s az így kapott jeleket *műhold* révén továbbítják a címzett lakóhelyére. Jelenleg csak a nagy metropolisokban tudja a cég betartani a kétórás kézbesítési időt. Az egységnyi küldemény díja egyébként 25 dollár.

Ha valakinek még ez is lassú, vagy sokallja a tarifát, választhat más megoldást is. A mellékelt hirdetést a *Communications News* 1985. januári számából vettük át. Eszerint már kapható olyan fakszimile berendezés, amely a telefonhálózat révén juttat el fénymásolatokat bárhová az Egyesült Államokba, ahol van telefon. Egy oldal továbbításának ideje 20 másodperc, költsége átlagosan 35 cent, a legmagasabb tarifájú nappali órákban. Ehhez természetesen az szükséges, hogy a címzettnek is legyen hasonló távmásoló berendezése. (A készülék áráról a hirdetés csupán annyit közöl, hogy már havi néhány oldal továbbítása esetén „gazdaságos".)

A szerződéstervezetek, műszaki dokumentációk és hasonló írott információk gyors továbbítását nálunk alighanem csak a külgazdaságban részt vevő vállalatok tudják igazán értékelni. S számukra a leggyorsabb továbbítási lehetőséget ugyanúgy a *DHL* légi futárszolgálat kínálja, mint jelenleg a többi európai cégnek is. A Hungarosped, a DHL magyarországi ügynöke által közzétett információ szerint a futárszolgálattal útnak indított küldemények Európában 2-3, tengerentúlon pedig 3-4 nap alatt jutnak el a címzetthez. Fél kilogrammos küldemény díja Európába és az USA-ba 49 dollár, a Közel-Keletre 55 dollár, máshová 52 dollár.

Az idő pénz? Az elektronikus posta mintha megváltoztatná a mondás értelmét. Minél hosszabb, annál drágább.

High definition television — avagy a szupertévé

A televíziós kép minőségének egyik legfontosabb meghatározója a képfelbontás mértéke. S a képminőség egyik komoly gyengesége a kezdetektől fogva épp a korlátozott bontóképesség. Bárki észreveheti, hogy mennyivel gazdagabb részletekben a 35 milliméteres film vetített képe, mint a képernyőn megjelenő látvány.

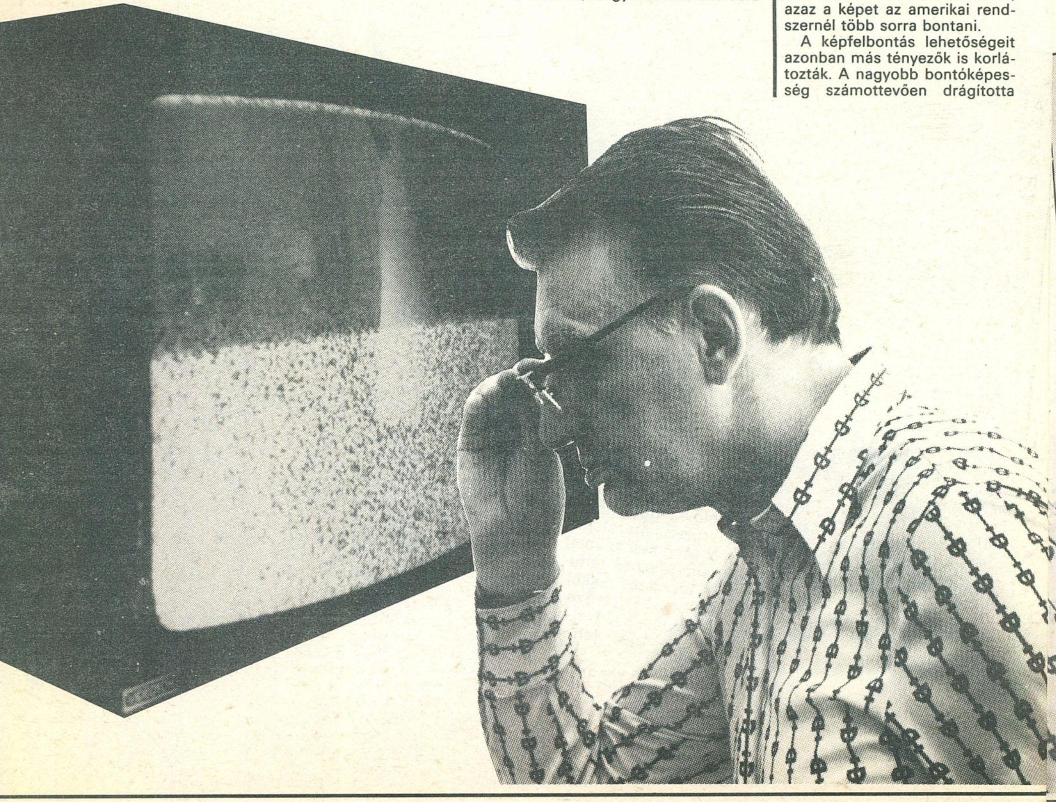
Az emberi szem mintegy másfél millió képpontból állítja össze a látott képet. Ugyanakkor a jelenlegi tévérendszerek még elméletileg is csak legfeljebb 500 ezer képpontot — a gyakorlatban pedig inkább csak 400 ezret — tudnak visszaadni. Bár a jól észlelhető különbséget a nézők kezdettől elfogadták, megszokták, a legelső televíziós rendszer bemutatása óta az volt a fejlesztés egyik alapvető célja, hogy növekedjék a bontóképesség.

A nagy sorszámú tévérendszerek olyan felbontást, olyan képminőséget tesznek lehetővé, amely jóval felülmúlhatja a mozikép színvonalát.

A hagyományos jelen: amerikai és európai rendszerek. A világ televíziózásában jelenleg kétféle képfelbontást meghatározó sorszám terjedt el: az 525 soros amerikai és a 625 soros európai rendszer. Mindkettő a fekete-fehér televíziózás kibontakozásának idejére nyúlik vissza, s egyaránt technikai kompromisszum eredménye volt.

A részletekben gazdagabb, nagyobb felbontású kép videójeleinek átviteléhez szélesebb frekvenciasáv szükséges, mint kisebb sorszám esetében. Az amerikai rendszerben jórészt azért választották a kisebb sorszámot, hogy a műsorszórásra akkoriban (a negyvenes években) rendelkezésre álló sávban több közvetítőcsatornát lehessen elhelyezni, azaz több tévéprogramot lehessen egy-egy vételkörzetben sugározni. (Az Egyesült Államokban a műsorszórás alapjában véve regionális rendszerű és könnyű volt előre látni, hogy a nagy népességű körzetekben számos tévétársaságot fognak alapítani a reklámbevételek reményében.) Az európai országokban viszont hosszabb távon is csak 3-4 országos programot tartottak valószínűnek, hiszen akkoriban megingathatatlannak látszott a televíziózás állami monopóliumra épülő struktúrája. A kevesebb közvetítő csatornát aztán szélesebbre lehetett tervezni, azaz a képet az amerikai rendszernél több sorra bontani.

A képfelbontás lehetőségeit azonban más tényezők is korlátozták. A nagyobb bontóképesség számottevően drágította

volna a vevőkészülékeket, lassúbb lett volna a televíziózás terjedése. Ennél is nyomósabban jött számításba az a tény, hogy a negyvenes évek technológiája alapján nem is volt érdemes jóval nagyobb mérvű képbontásra törekedni. Ezt igazolták a francia tapasztalatok is. (Franciaországban a fekete-fehér televíziózás nem 625, hanem 819 soros képbontással dolgozott, ám a minőség nemhogy jobb lett volna, hanem rosszabbnak bizonyult. A képfelvevő, jelerősítő és továbbító berendezések működése során sok zavaró jel állt elő, a vett képek nagyon zajosak lettek.)

A színes műsorszórásra való áttérés során sem jöhetett gyakorlatilag szóba a sorszám növelése, mert gondoskodni kellett arról, hogy a fekete-fehér és a színes rendszerek összeegyeztethetőek (kompatibilisek) legyenek egymással. A nézőket ugyanis nem lehetett volna arra kényszeríteni, hogy rövid időn belül cseréljék ki vevőkészülékeiket, ha számukra foghatatlan lett volna a színes műsor fekete-fehérben.

Az elmúlt évtizedekben természetesen igen sokat javult a képminőség a 625 soros rendszerben is, de kimerülőben vannak a további tökéletesítés lehetőségei az adott keretek között. Nagymérvű fejlődés már csak a bontóképesség fokozása révén érhető el.

HDTV-MŰSOR MŰHOLDRÓL 1989-BEN

1984 végén alapították meg 29 millió dollár alaptőkével a Japan Satellite Broadcasting Inc. társaságot. Japán első műholdas műsorszórásra létrehozott magánvállalkozásában 188 cég részesedik. Az öt év múlva felbocsátandó, BS 3 jelzésű műholdnak bérelnek majd sugárzási kapacitást. A JSB azt tervezi, hogy 1989 közepétől nagy sorszámú (HDTV) rendszerben sugároz műsorokat, s felkészülnek egy elektronikus (feltehetőleg fakszimile) újság továbbítására is. A műhold jeleit 75 cm-es egyéni vevőantennával lehet majd fogni.

(TV-World, 1985. február)

HDTV: 1100 sor. Az űrkutatásban, a polgári és katonai célzatú műholdas megfigyelések során a műsorszórásnál sokkalta részletgazdagabb képek szükségesek. Evégett kifejlesztették a különlegesen nagy bontóképességű optikákat és a hozzájuk kapcsolódó elektronikai rendszereket. E televíziós képek 2200 soros bontásúak is lehetnek. A félvezető technika, az integrált áramkörök kifejlődése nyomán e képek már nem szenvednek olyasfajta gyengeségektől, mint amilyenek a korai francia rendszert jellemezték.

Azokban az országokban, ahol érdemben foglalkoznak űrkutatással, gyakorlatilag mindenütt dolgoznak az ún. High definition television (HDTV) kifejlesztésén is. A műsorszórási elektronika rendszeresen megtartott, legjelentősebb nemzetközi kiállításain már 5-6 éve vannak HDTV bemutatók. E rendszerek 1100 soros képbontást alkalmaznak.

A nagy sorszámú tévétechnika köznapi alkalmazásának gondolata mintegy 15 évvel ezelőtt merült fel először, mégpedig a filmgyártásban. A törekvés arra irányult, hogy a filmek készítése során is hasznosítsák a televíziós műsorgyártás számos előnyös sajátságát, a képminőség romlása nélkül.

A HDTV más alkalmazási területének az orvostudomány mutatkozik. Itt például műtétek szakmai bemutatása, illetve az operáció menetének rögzítése során van szükség olyan részletgazdag képekre, amit nem tud előállítani a hagyományos mértékű képbontás.

A technikák összekapcsolódása a műsorszórásban. A műsorszórásban többféle műszaki fejlesztési irány összekapcsolódása teremtheti meg a nagy sorszámú rendszer alkalmazásának technikai lehetőségét. A videokamerák bontóképességének megnövekedésén és a zavarmentes jelelőállítás, jelerősítés, továbbítás megoldásán túl hasznosítani kell a digitális technikát is. Ezáltal ugyanis lehetséges — többek között — a képjelek további tisztítása, a zavaró jelek kiszűrése, másrészt csökkenthető a HDTV-hez szükséges frekvenciasáv szélessége is.

Nagy jelentőségű a közvetlen műsorszóró műholdak rendszerbe állítása is, mert ezek elvileg megújíthatnák a televíziós rendszereket, többek között épp a nagy sorszámú technika alkalmazása révén. Nagy kérdés, hogy a gyakorlatban is bekövetkezik-e ez a megújulás. Itt ismét a meglévő készülékállomány konzerváló szerepéről, illetve a kompatibilitás megteremtéséről van szó.

A HDTV-t akkor lehet bevezetni a műsorszórásba, ha megoldódik, hogy az 1100 soros képet a meglévő vevőkészülékek 625 sorral, az újonnan megjelenő korszerűbbek pedig teljes sorszámmal legyenek képesek megjeleníteni. A digitális technika révén e feladat végrehajtható.

A nagy sorszámú rendszerre való átmenet legalább olyan korszakos változásnak ígérkezik a televíziózásban, mint amilyen a fekete-fehér rendszerről a színesre való áttérés volt. Feltehető, hogy az átmenet ezúttal kevesebb nehézséggel jár majd.

A HDTV körül jelenleg nincs nagy hírverés a nyilvánosság előtt, mert a nagyközönség számára még nem hozzáférhető. Tény, hogy Nyugat-Európában nagy erővel dolgoznak rajta például a Philips és a francia Thomson laboratóriumaiban. S az elektronika olyan gyorsan fejlődött az elmúlt évtizedekben, hogy bevezetése talán a nem is annyira távoli jövőre vár.

DR. FORGÓ MIHÁLY

SZAKNYELVEN SZÓLVA

A bontóképesség fokozása azt jelenti, hogy megnövelik az elektronikus képátalakítás során érzékelt, illetve a visszaadáskor megjelenített képpontok számát. A tévérendszerek sorszáma a függőlegesen elhelyezhető képpontokat jelenti. Az egy képet alkotó képpontok teljes elméleti számát úgy kaphatjuk meg, hogy a sorszám négyzetét szorozzuk a tévéképek ún. oldalarányával. (A jelenlegi rendszerekben a kép hosszabb és rövidebb oldalának aránya 4:3.) Az elméleti sorszámból azonban a gyakorlatban elvesztünk néhány sort a képkioltási tartomány fenntartása miatt, a sorkioltás következtében pedig elvész az elméleti képpontok 18 százaléka.

A nagy sorszámú rendszer létrehozásához az átviteli lánc minden elemével szemben igen magas követelményeket kell támasztani.

Képfelvevő berendezések. A képfelvevő csövek eltérítő áramköreit és generátorait alkalmassá kell tenni a nagy sorszámú képrács letapogatására, ami a vízszintes eltérítési sebesség növelését igényli. Csökkenteni kell viszont a csövek letapogató elektronsugarának keresztmetszetét, az úgynevezett apertúrahibák mérséklése végett. Javítani kell a sugár fókuszolását és homogénné kell tenni a sugarat alkotó elektronok sebességelosztását. Az érzékelő és átalakító fotóvezető réteg hátoldalának teljes területét merőlegesen kell az elektronsugárnak elérnie. Meg kell növelni továbbá a szinkrongenerátorok kimenő jeleinek felfutási meredekségét, a jelek bármiféle torzulása nélkül.

A HDTV átviteli rendszeréhez növelni kell a sávszélességet, amit a sorszám és az analóg-digitális átalakító mintavételezési frekvenciájának alapján lehet meghatározni.

Képvisszaadó eszközök. A nagy sorszámú rendszer különleges igényeket támaszt a hagyományos képcsövek maszkjainak készítésével szemben. A vetítős tévékészülékeken pedig tökéletesebbé kell válnia az elektronsugár fókuszolásának és a vetítőrendszer optikájának. Mindkét vevőberendezésben újfajta eltérítő áramkörök és meghajtó generátorok szükségesek.

Szervizre várva

— avagy nyúzd, ki tudja, hol javíttathatod

Szerencsére a videókészülékek többsége jó minőségű, viszonylag hosszú élettartamú berendezés. De egy kontakthiba bármikor előfordulhat, egy-egy alkatrész felmondhatja a szolgálatot, és a szakszerűtlen kezelés is okozhat bonyodalmakat. Ilyenkor mit tud tenni a tulajdonos, megkeresi „videóbarátait", kazettacseretársait és tanácsot kér. Aztán vagy maguk kezdik bütykölni magnójukat (rosszabb eset) vagy szakértő ismerősükkel, magát hirdető maszekkal nézetik meg (valamivel jobb eset). Ők azonban nemigen tudják kicserélni a hibás alkatrészt, legfeljebb csak hasonló hazaival pótolják, ami nem jelent garanciát.

Aztán a képmagnó tulajdonosa mondjuk elmegy az ország huszonhárom Videoton-szervize közül az egyikbe, mivel ez a gyár már ad el itthon videókészülékeket. De a Videoton csak az általa forgalmazott Akait javítja. Az egyszerűbb hibákat a szervizekben, a bonyolultabbakat Székesfehérváron. Az alkatrészek és a drága műszerek ugyanis csak a gyárközpontban találhatók. Meglévő alkatrészeik a garanciális javításokhoz szükségesek, már más típusú Akai szervizelését sem vállalja a Videoton.

Az Elektrocoop Kisszövetkezet budapesti Sony márkaszervize sem nyújt vigaszt a képmagnó-tulajdonosok döntő többségének, mert az Üllői úton elsősorban Sony profi stúdióberendezésekkel foglalkoznak, a magánimportból származó videók közül pedig a Sony Betával. A szerviznek garanciális szerződése van a bécsi Center céggel, a Sony készülékek kelet-európai forgalmazójával, s az alkatrészeket telexen rendelik a bécsi központból. Évente több mint ezer képmagnót javítanak, de ma már egyre kevesebben vásárolnak maguknak Beta berendezést külföldön. A Sony egyébként már piacra dobta V—8-as rendszerű képmagnóját, amely a videógyártók által elfogadott közös rendszer alapján 8 milliméter széles szalaggal, audiokazetta nagyságú kazettával működik. Az üzlet vezetői állítják, hogy az új rendszer ki fogja szorítani a VHS-t(?!), s valószínűleg a Sony-szervizben értenek majd először Magyarországon a V—8-as javításához.

A Ramovill két évvel ezelőtt árult kis mennyiségben Panasonic NV—333 típusú képmagnót, s néhány hónapja Grundigot, melyek garanciális javítására a Szervizcoop Kisszövetkezet híradástechnikai szervizével kötött szerződést. A szerviz szintén alkatrész hiányában csak ezekkel a típusokkal foglalkozik, hiába is kopogtat be más képmagnótulajdonos a Váci utca 71.-be.

Szerényen húzódik meg a javítók között az Elektromos Szövetkezet. A fővárosban, a Pongrác út 9. alatt található szervizben nemcsak az Iparcikk-kölcsönző Vállalat JVC és a Skálában eladott Siemens magnók javítását vállalják, hanem lehetőség szerint valamennyi típust. A Majakovszkij utca 19.-ben lévő szervizük a KONSUMEX-ben vásárolt készülékeket gondoz-

Gazdagodj okosan!

Aki ma Magyarországon képmagnót állami vállalattól szeretne kölcsönözni, az az Iparcikkölcsönző és Szolgáltató Vállalathoz fordulhat. Budapesten egyedül a Váci utca 42-ben lehet videóberendezést bérelni, vidéken pedig jelenleg a vállalat tizenegy üzletében: Baján, Tatabányán, Kaposváron, Zalaegerszegen, Győrben, Debrecenben, Salgótarjánban, Miskolcon, Szegeden, Szolnokon és Pécsett. Az IKSZ egyetlen fajta készüléket kínál, a VHS rendszerű, HRD 120E típusú JVC-t. Bérlése huszonnégy órára 600 forint, egy hétre 2400, egy hónapra 7000 forint. Három esztendőre is lehet szerződést kötni, ekkor havonta 2900 forintot kell fizetni, s a három év eltelte után a készülék a bérlő tulajdona lesz. A kölcsönzés reményében azonban csak az fordulhat a céghez, akinek van kezese, bemutatja 5000 forint feletti jövedelméről kereseti kimutatását, s személyi igazolványával tanúsítja folyamatos munkaviszonyát. A szigorú kölcsönzési feltételeket dr. Szomodics József, a vállalat gazdasági igazgatója részben a berendezés nagy értékével, részben a korábbi kedvezőtlen tapasztalatokkal indokolja. A vállalat jogászának egy évben nyolcezer peres üggyel kell foglalkoznia. (Akadt olyan bérlőjük például, aki a kölcsönzött berendezést a bizományinál értékesítette.)

A magasnak tűnő árak ellenére egyre népszerűbb a tavaly december óta bevezetett új szolgáltatás. A fővárosban szeptember elején több mint négyszázan bérelték JVC-t az IKSZ-től, többségében tartós használatra. Többnyire magánszemélyek a kölcsönzők, de szép számmal akadnak vendéglátóipari egységek is. A vidéki városokban is körülbelül annyian bérelték eddig képmagnót, mint a fővárosban. A vállalatnak mintegy ezer berendezése van, s az egyre fogyó készlet miatt is tervez még kétszáz JVC-t, melyek még az idén beérkeznek az országba. A cég az Elektromos Szövetkezettel kötött szerződést, a meghibásodott készülékek javíttatása a bérlőnek természetesen nem kerül pénzébe.

A gazdasági igazgató szerint jó üzlet a képmagnók bérbeadása. Hogy mennyibe is kerül egy berendezés, azt nem hajlandó elárulni, csupán annyit, hogy egy ilyen típusú képmagnó a bizományiban 90-95 ezer forintba kerül. Hároméves tartós kölcsönzés után a havi 2900 forint bérleti (vagy részleti) díjjal összesen 104 400 forint befizetése után kerül a bérlő tulajdonába a készülék.

Amihez a magunk részéről csak annyit teszünk hozzá, hogy külföldön 30-35 ezer forintnak megfelelő márkáért, schillingért kaphatunk ilyen szolgáltatásokat nyújtó berendezést . . .

F. T.

Kölcsönözzön

Ma viszonylag nagyobb választékban az ország egyetlen pontján lehet videókazettákat kölcsönözni: Budapesten, a MOKÉP Videotéka üzletében, a Majakovszkij utca 40.-ben.

Tavaly december 10-én nyílt meg a bolt, melyet azóta sok jogos bírálat ért. Szerény választékkal várta az üzlet a képmagnó-tulajdonosokat: kevés nyugati filmet lehetett bérelni, s azok többségét is magyar felirat nélkül, angol vagy német szöveggel adták. Idén nyáron azonban a vállalat megbízásából a Hungarofilmnek sikerült szerződést kötnie az angol EMI és Rank cégekkel, melynek értelmében ötven, tőkés országokban készült film és zenés produkció anyakazettája érkezett meg a Videotékába és még az idén legalább harminc újabb várható. Egy-egy videó jogdíjáért ötszáz—kétezer dollárt kellett fizetni, s az anyakazettákról szükség szerint készíthetők kópiák. Az új szerzemények között több olyan film található, mely régebben már szerepelt a hazai mozikban, de várhatóan sikeres lesz újra (például a Folytassa sorozat filmjei); van olyan alkotás, melyet a mozik csak a közeljövőben fognak bemutatni (az Agyaggalamb Telly Savalasszal, A tenger zamata című olasz vígjáték stb.); s akad olyan film, melynek bemutatását a magyar filmszínházak egyáltalán nem tervezik (ilyen például az Egymillió évvel időszámításunk előtt című amerikai film, Raquel Welch-csel). Sokak számára megnyugtató hír az is, hogy a Videotéka saját számítógéppel vezérelt feliratozóberendezésével valamennyi idegen nyelven megszólaló filmet magyar szöveggel lát majd el. Jelenleg a Pannónia Filmstúdió végzi ezeket a munkálatokat. A mozikban már játszott, vagy majdan bemutatandó, magyar hanggal ellátott filmeket kazettán is szinkronizálva lehet kölcsönözni.

A tavalyi fővárosi nyitás óta idén sorra nyíltak meg a megyeszékhelyeken is a megyei moziüzemi vállalatok videókazetta-kölcsönző üzletei, s az 1986. januárban nyíló egri és szombathelyi boltokkal teljesen kiépül majd a videotéka-hálózat. Ma még azonban vidéken sokkal szegényesebb a kínálat, mint a fővárosban. Míg Budapesten négyszázhatvan műsor közül lehet választani, addig Kaposváron vagy Nyíregyházán mindössze a tizedéből. Ennek egyrészt az az oka, hogy a vidéki városokban ma még csak a kereslet felmérésénél tartanak. Másrészt azonban a helyi vezetők óvatosak, ugyanis a kazettákhoz a budapesti Videotékával kötött éves bérleti szerződések alapján jutnak hozzá, s nem szeretnének a polcokon porosodó kazettákért feleslegesen fizetni.

A Majakovszkij utcában a négyszázhatvanféle műsort négyezer kazettára másolták, s háromezer tartalékkazetta is kölcsönzésre vár. Egy-egy művet átlag húsz kazettára játszanak át. Százötféle magyar művészfilmet, tizenegy hazai szó-

za, de szintén vállalkozik más berendezések javítására is. A szövetkezetnek van néhány korszerű berendezése, s arra is lehetősége nyílik, hogy egyenesen a gyártóktól, Nyugat-Európából és Japánból szerezzék be a szükséges alkatrészeket. Erre viszont sokszor hónapokat kell várni. Munkatársaik külföldi tanfolyamokon vettek részt, s a két szervizben jelenleg kettenketten foglalkoznak képmagnókkal. A szövetkezetről ma még kevesen tudnak; kérdés, hogy a napokban induló reklámjaik hatására győzik-e majd a munkát és az alkatrész-utánpótlást.

A videókészülékeket forgalmazó hazai vállalatok tehát úgy-ahogy gondoskodtak a garanciális javításokról. (Állítólag akadt cég, amelyik nem adta el összes beérkezett képmagnóját, hanem a maradék berendezésekből vette ki a javításhoz szükséges alkatrészeket.) A magyar üzletekben azonban mindösszе öt-hat ezer képmagnót árusítottak eddig, s ha a hazai videósok táborát (igencsak szerényen) ötven-hatvan ezerre becsüljük, akkor nem nehéz kiszámítani, hogy a képmagnók javításának kilencven százaléka gyakorlatilag megoldatlan. Egyetlen szövetkezet, de még kettő-három sem tud ezen segíteni, maszekok sorával sem, s ha néhány éven belül nem változik a helyzet, az egyre öregedő képmagnókkal megsokszorozódnak majd a mai gondok.

F. T.

Ön is (ahonnan tud)

rakoztató játékfilmet, huszonkét mesét, hetvenöt animációs és sportprodukciót, valamint ötvennégy, a szocialista országok terméséből válogatott alkotást kínálnak.

A szórakoztató és zenés filmeket naponta 170 forintért, a játékfilmeket 130-ért, a meseműsorokat, rajzfilmeket 100 forintért lehet bérelni naponta. Letéti díjként minden kazetta után ezer forintot kell a bérlőnek az üzletben hagynia. Sokan joggal panaszolják, hogy sok ez az ezer forint, amely gyakran riasztja el a képmagnósokat a kölcsönzéstől. Ezért is merült fel az az ésszerű ötlet, hogy a rendszeres bérlőknek csupán egyszeri alkalommal kelljen letétbe helyezni ezt az összeget. Fekete Tibor, a Videotéka vezetője is hasonló javaslattal fordult a MOKÉP vezetőihez, hozzátéve, hogy az üzletben számítógépük segítségével könnyen nyilván is lehetne tartani törzskölcsönzőik körét.

Az új kazettákon számos olyan film szerepel, amelyet még nem mutattak be a filmszínházak. Egy vállalati döntés értelmében azonban a Videotéka vezetője csak a bemutató után adhat engedélyt ezek kölcsönzésére. Pedig anyagilag jobban járna a MOKÉP, ha mondjuk egy négytagú család 170 forintért otthon nézné meg a filmet, mintha mozijegyet váltana. Mégis, a sajátos belső érdekeltségi viszonyok nem ösztönzik a vezetőket e rendszer megváltoztatására.

Az MRT József körúti hangstúdiójával ellentétben, ahol jelenleg tizenhárom műsort lehet kazettán kölcsönözni vagy megvenni, a Videotékában ma még nincs lehetőség kazetta vásárlására. A tervek szerint erre is lesz mód, s a kazettákat valószínűleg csaknem ezer forinttal olcsóbban árulják majd a 2500 forintos televíziós műsoros kazettáknál.

Örvendetes, hogy egyre több filmet bérelhetnek a képmagnó-tulajdonosok a Videotékákból, a százhetven forintokért azonban megérdemelnék, hogy ne csak az üzletben felállított, kézzel írt „tacepaóról", hanem állandóan bővülő katalógusból tanulmányozhassák a kínálatot.

FALUS TAMÁS

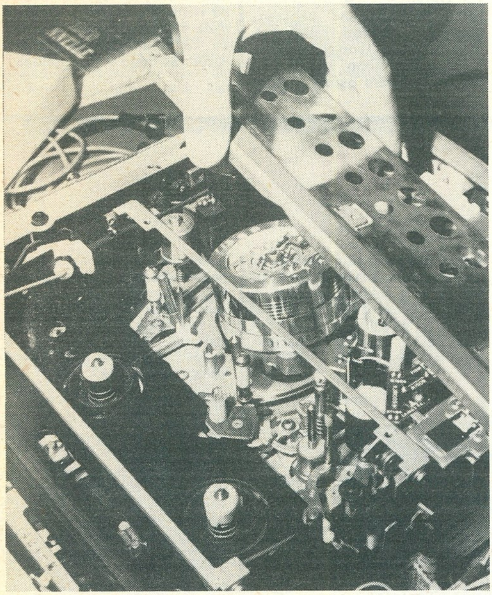

Egy kis karbantartás

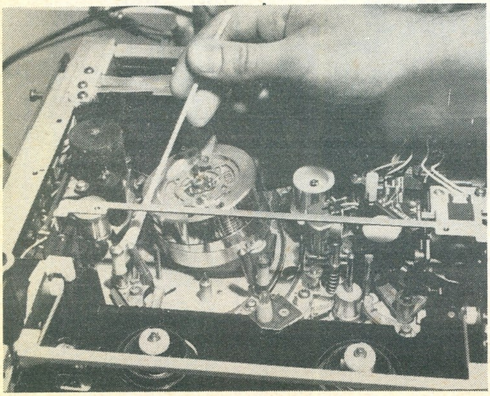
Videómagnóknál gyakoriak a nem elektromos vagy mechanikai jellegű hibajelenségek. Ezek nagy része kopásból, elkoszolódásból származhat. Okuk lehet a gyakori, hosszan tartó igénybevétel vagy a gyenge minőségű videókazetta használata. A kopáson csak szervizben, alkatrészcserével lehet segíteni, de az elkoszolódással egy jókezű (!) amatőr megbirkózhat. Az elkoszolódást felismerhetjük a gyors képminőségromlásról vagy a kép eltűnéséről, s a hang természetellenes tompaságáról.

E két jelenséget háromféle módon szüntethetjük meg hatásosan: (1.) Elvisszük szervizbe, szakemberre bízva készülékünk tisztítását. Ez a legegyszerűbb, de ismerve szervizeink túlterheltségét, csak azoknak ajánlott, akik nem bíznak önmagukban, vagy féltik a drága pénzen vett berendezést. (2.) Tisztítókazetta használata. Sajnos ezzel a magyar kereskedelem még nem kényeztetett el bennünket. Ha mégis hozzájutnánk, helyezzük a készülékbe, s nyomjuk meg a lejátszás gombot. Tapasztalataink szerint 5-6 másodperces működtetés után a fejegységet a kazetta megtisztítja. Gyakran a szervizek is ezt teszik kemény anyagiakért, néhány napos munkavállalással. A kazetta hátránya, hogy a kosznak csak egy részét távolítja el (a szalagvezető görgőket nem tisztítja) s a fejeket nagymértékben csiszolja, öregíti. (3.) Otthon, önmagunk birkózunk meg a feladattal. Szükséges kellékek: tiszta alkohol, vatta, hurkapálca, s egy kis darab szarvasbőr.

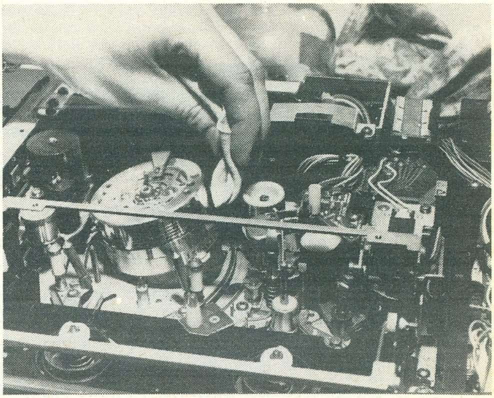
1

2

3

Külön fel kell hívni mindenkinek a figyelmét az óvatos, körültekintő munkára, hiszen berendezésünk precíziós mechanikával rendelkezik, s a videófejek rendkívül sérülékenyek, törésre, mechanikai sérülésre hajlamosak. Kapcsoljuk ki a készülékünket, s a villásdugót húzzuk ki a konnektorból. Csavarozzuk le a borítást *(1. fénykép)*. Láthatjuk, hogy a fejegységet még egy fémborítás védi. Csavarozzuk le a földkábelek szorítócsavarját (ügyelve arra, hogy a csavarok ne a készülékbe hulljanak), s vegyük le az árnyékoló fémborítást. Kezdjük a tisztítást!

Egy darab hurkapálcikára csavarjunk kevés vattát, s mártsuk be az alkoholba. Csak annyira nedvesítsük meg a vattát, hogy ne csepegjen. Óvatos, lágy, simogató mozdulatokkal tisztítsuk meg a szalagvezető görgőket, ügyelve arra, hogy helyükről ne mozduljanak el *(2. fénykép)*. Cseréljük a vattát. Tisztítsuk meg a törlőfejeket, a hangfejeket. *(3. fénykép)*. A videófejeket alkohollal megnedvesített szarvasbőrrel tisztítsuk. Ez a legkényesebb művelet, óvatosan végezzük. Végül szereljük vissza az árnyékoló lemezt, ügyelve arra, hogy a földelővezetékek jól érintkezzenek, majd helyezzük vissza a takaróborítást.

Ügyeljünk arra, hogy kazettáink jó minőségűek legyenek. Ha kazettánkon gyűrődést tapasztalunk, úgy azt a részt vágjuk ki, mivel mindenfajta kazettasérülés készülékünkben nagymértékű károkat okozhat. A ragasztáshoz speciális szalagragasztót használjunk, melynek vastagsága csupán néhány μ, s így lejátszáskor kevés zavart okoz.

A készülékünket célszerű évenként, kétévenként szakemberrel átnézetni, elektronikusan beméretni.

K. GY.

A magazin műszaki szakkifejezéseihez

kis-Lexikon

ASSEMBLE — műsor-összeállítás a videószalagon úgy, hogy az egyes műsorrészek folyamatosan egymás után kerülnek.

AUDIO DUB — képmagnók olyan működési funkciója, melynek segítségével képtől függetlenül vehetünk fel hangot, vagy a felvett kép hangját utólag másik hanganyaggal cserélhetjük ki.

AUTOFÓKUSZ — olyan szerkezet, amely automatikusan gondoskodik az objektív élességállításáról.

BACK-SPACE EDITING — főleg hordozható képmagnóknak az a szolgáltatása, hogy a felvétel megállításakor a szalag egy keveset visszacsévél, hogy a felvétel ismételt elindításakor a két műsorrészlet zavarmentesen, vágásszerűen illeszkedjék egymás után.

BETAMAX — a SONY cég által kifejlesztett képmagnóformátum. Félcolos szalagszélességű kazettás rendszer. Helikális elven készíti a felvételt.

DECIBEL — két fizikai mennyiség viszonya logaritmikus egységekben kifejezve, ami azzal az előnnyel jár, hogy jól illeszkedik a szubjektív érzékeléshez (pl. egy „kétszer olyan hangosnak” ítélt hang erőssége decibelben kifejezve kétszeres értéket ad a referenciához viszonyítva).

DROP OUT — mikor a videófejre nem jut jel visszajátszáskor. Oka lehet szalaghiba, a felvétel kimaradása, a videófej elpiszkolódása (tracking-hiba) stb.

DUB (direkt másolás) — a videófelvétel olyan másolása, amikor a lejátszó képmagnó fejéről lejövő jelet közvetlenül (demoduláció és ismételt moduláció nélkül) visszük a felvevő képmagnó fejáramkörére. Így jobb minőségű, stabilabb másolatot kapunk, de a videójelet nem lehet manipulálni (keverni, trükközni).

FEHÉREGYENSÚLY (WHITE BALANCE) — a színes videókamera olyan elektronikus beállítása, amikor a kamera által „látott” fehér felület a szabványos, beállított monitoron fehérnek látszik. Tulajdonképpen „elektronikus fényszűrő-beállítás”.

FELBONTÁS — a legkisebb egymástól megkülönböztethető képrészletek. Az egy milliméterre eső megkülönböztethető vonalak számával adják meg általában: a videótechnikában — mivel függőleges irányban a bontás adott (625 sor) — a vízszintesen megkülönböztethető képelemek számát jelenti az egész képernyő-szélességre vonatkoztatva. Mivel a monitor elektronsugara véges méretű, s az egyes sorok felrajzolásához szükséges nagyságú pontot állít elő (képelem), szokás „sorokban” megadni.

HELIKÁLIS KÉPMAGNÓ-RENDSZEREK — a videószalag egy hengerpalástra csavarmenetszerűen fekszik fel. A hengerbe szerelt forgó videófejek a szalag haladásából adódóan egymás után ferde sávokban rögzítik az információt a szalagon. Egy ilyen sáv (track) egy teljes félképet tartalmaz.

INSERT (EDIT) — műsorrészlet kicserélése a videószalagon új képi vagy hanganyaggal.

MONITOR — videójelek képpé (vissza)alakítására szolgáló készülék. A közönséges tévévevő is „monitor”, de némelyik monitorból hiányzik a hangoló (nagyfrekvenciás) egység, másokon pedig a kép olyan részeit is meg lehet nézni, amelyeket az egyszerű tévén nem láthatunk.

JEL-ZAJ VISZONY — áramkörökben a hasznos jel és a mindenkor jelenlevő zaj viszonya az arány hússzoros logaritmusában (decibel) kifejezve. Hangberendezéseknél sustorgás formájában jelentkezik, videónál a zajos képen szemcsés, hóesésszerű jelenséget látunk. Mindkét esetben a minőség egyik legfontosabb objektív mérőszáma. A mai közhasználatú kazettás magnók jelzaj viszonya 50 dB körül van, amatőr célokra szánt képmagnók hasonló adata 40 dB körüli.

KÉPLEMEZ — nem mágneses elven működő képrögzítési rendszer. Az újabb fejlesztés lézeres letapogatású.

KOMPATIBILITÁS — rendszerek összeilleszthetősége. A videóban két fontos jelentése van: 1. színes és fekete-fehér videókészülékek egymással való összekapcsolhatósága. 2. Képmagnók között: egyik készüléken felvett videóprogram egy másikon hibátlanul lejátszható.

KONTROLLSÁV (CONTROL TRACK) — a videófejeknek lejátszás üzemben pontosan sávon kell „futniuk”. Az ezt biztosító szervórendszer számára szükséges segédjelek felvételére szolgál a kontroll sáv a videószalagon.

NYOLC MILLIMÉTERES VIDEÓ — az első, megegyezés útján egységesen bevezetni kívánt nem professzionális képrögzítési rendszer, amely nyolc milliméter széles mágnesszalagra készíti a felvételt.

PROJEKTOR — videókép nagyméretű, kivetített megjelenítésére szolgáló eszköz. Tulajdonképpen nagy fényerejű képcsövek képének optikai leképezésén alapul.

RF (RÁDIÓFREKVENCIA) — nagyfrekvenciás, általában modulált jel, amely hang, kép stb. információ gazdaságos átvitelére szolgál. A videómagnók RF-kimenetén modulált formában megjelenő videójelet az ilyen célra készült tévékészülék minden további átalakítás nélkül tévéjelként tudja venni.

RF-KÁBEL — koaxiális, szabványos hullámimpedanciájú vezeték videójelek átvételére.

SMF SATICON — színes kamerákban alkalmazott képfelvevőcső.

STANDBY (KÉSZENLÉT) — elektronikus készülék olyan üzemkész állapota, amikor egy kapcsoló megnyomásával működésbe hozhatjuk.

SZERVÓ — áramkörök a képmagnóban, melyeknek feladata a videófejek és a szalag egymáshoz viszonyított megfelelő helyzetének mindenkori biztosítása oly módon, hogy lejátszáskor a videófej a felvétel során felvett megfelelő nyomon (track) haladjon.

TIMER — időzítőegység, amely gondoskodik arról, hogy előre beállított időpontban felvételre bekapcsolja a képmagnót.

TRACKING — a videófej helyzete a szalagra felvett videójelsávhoz viszonyítva. Ha a fej nem pontosan a sávon fut, a kép zajos lesz vagy össze is zavarodhat (szétesés).

U-MATIC — ¾ colos szalagszélességű kazettás, színes videófelvételi rendszer. Játékideje maximálisan egy óra. Van egy professzionális változata is (High-Band, U-matic), de ez csak fekete-fehéren kompatibilis a közönséges (Low-Band) U-matic rendszerrel.

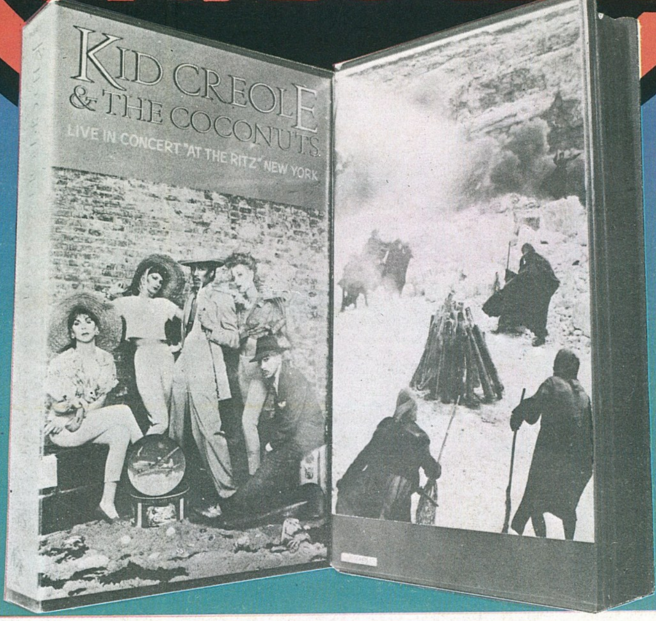
VCR (VIDEÓ CASSETTE RECORDER) — kazettás képmagnó. Három rendszer terjedt el széles körben: a ¾ col szélességű szalagot használó U-matic, a félcolos Betamax és az ugyancsak félcolos VHS (Video Home System).

VIDEOMOVIE — kamerával egybeépített nem professzionális képmagnórendszer. Általában VHS—C formátumban, vagy Betamaxban dolgozik.

SENKI MÁSON, SEHOL MÁSHOL
S Modell
KÜLÖNLEGES,
KIS SZÉRIÁBAN KÉSZÜLŐ
MODELLEK
SZÉLES VÁLASZTÉKÁVAL
VÁRJA VÁSÁRLÓIT
AZ „S” MODELL ÜZLETHÁLÓZATA
Budapesten,
V. ker. József A. u. 12. (férfiruhá
zati üzlet)
Váci u. 4.
Váci u. 9. (bőr és nemes
szőrme)
Galamb u. 9. (cipő is)
Tanács krt. 6.
Tanács krt. 28.
VI. ker. Lenin krt. 85.
Népköztársaság útja 15.
VIII. ker. József krt. 14 (cipő is)
Rákóczi út 63.
IX. ker. Tolbuchin krt. 13. (MINO ci
pőbolt)
XI. ker. Bartók Béla u. 21.
XIII. ker. Hegedűs Gy. u. 1.
Vidéken,
Dunaújváros — Táncsics M. u 6/b
(cipő is)
Eger — Katona I. tér (cipő is)
Győr — Jedlik Ányos u. 9.
Kecskemét — Kéttemplom köz 12.
(cipő is)
Nyíregyháza — Rákóczi út 6. (cipő is
Szekszárd — Garai tér 6.
Szombathely — Bajcsy-Zs. u. 11.
Tatabánya — Sétáló utca (cipő is)
Szeged — Bajcsy-Zs. u. 22.
Nagykanizsa Dél-Zalai Áruház —
Somogyi B. u. 36.

MŰSOROS VHS KAZETTÁK:

MOKÉP Videotéka

VI., Majakovszkij u. 40. Tel.: 426–942 * Nyitva: hétfőtől péntekig 10–18 óráig